ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં પગામસિજ્જાએ નિગામસિજ્જાએ સંથારા ઉવટ્ટણાએ પરિઅટ્ટણાએ આઉંટણાએ પસારણાએ છપ્પઇયસંઘટ્ટણાએ કૂઇએ કક્કરાઇએ છીએ જંભાઇએ આમોસે સસરક્ખામોસે આઉલમાઉલાએ સોઅણવત્તિઆએ ઇત્થીવિપ્પરિઆસિઆએ દિટ્ઠીવિપ્પરિઆસિઆએ મણવિપ્પરિઆસિઆએ પાણભોઅણવિપ્પરિઆસિઆએ જો મે દેવસિઓ અઇઆરો કઓ, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં

પડિક્કમામિ ગોઅરચરિઆએ ભિક્ખાયરિઆએ ઉગ્ઘાડ-કવાડ-ઉગ્ઘાડણાએ સાણા-વચ્છાદારા સંઘટ્ટણાએ મંડી-પાહુડિઆએ બલિ-પાહુડિઆએ ઠવણા પાહુડિઆએ સંકિએ સહસાગારિએ અણેસણાએ પાણેસણાએ પાણભોઅણાએ બીઅભોઅણાએ હરિઅભોઅણાએ પચ્છેકમ્મિઆએ પુરેકમ્મિઆએ અદિટ્ઠહડાએ દગસંસટ્ઠહડાએ રયસંસટ્ઠહડાએ પારિસાડણિઆએ પારિટ્ઠાવણિઆએ ઓહાસણભિક્ખાએ જં ઉગ્ગમેણં ઉપ્પાયણેસણાએ અપરિસુદ્ધં પડિગ્ગહિઅં પરિભુત્તં વા જં ન પરિટ્ઠવિઅં તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં

તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સ અબ્ભુટ્ઠિઓમિ આરાહણાએ, વિરઓ મિ વિરાહણાએ

અસંજમં પરિઆણામિ, સંજમં ઉવસંપજ્જામિ, અબંભં પરિઆણામિ, બંભં ઉવસંપજ્જામિ, અકપ્પં પરિઆણામિ, કપ્પં ઉવસંપજ્જામિ, અન્નાણં પરિઆણામિ, નાણં ઉવસંપજ્જામિ, અકિરિઅં પરિઆણામિ, કિરિઅં ઉવસંપજ્જામિ, મિચ્છત્તં પરિઆણામિ, સમ્મત્તં ઉવસંપજ્જામિ, અબોહિં પરિઆણામિ, બોહિં ઉવસંપજ્જામિ, અમગ્ગં પરિઆણામિ, મગ્ગં ઉવસંપજ્જામિ, જં સંભરામિ, જં ચ ન સંભરામિ, જં પડિક્કમામિ, જં ચ ન પડિક્કમામિ, તસ્સ સવ્વસ્સ દેવસિઅસ્સ અઇઆરસ્સ પડિક્કમામિ, સમણો હં, સંજય વિરય પડિહય પચ્ચક્ખાય પાવકમ્મો, અનિયાણો દિટ્ઠિસંપન્નો માયામોસવિવજ્જિઓ

અઢ્ઢાઇજ્જેસુ દીવસમુદ્દેસુ પન્નરસસુ કમ્મભુમિસુ, જાવંત કેવિ સાહુ, રયહરણગુચ્છ પડિગ્ગહ ધારા, પંચમહવ્વયધારા, અટ્ઠારસસહસ્સસીલંગધારા, અક્ખુયાયારચરિત્તા, તે સવ્વે સિરસા મણસા મત્થએણ વંદામિ

ખામેમિ સવ્વજીવે, સવ્વેજીવા ખમંતુ મે; મિત્તી મે સવ્વભૂએસુ, વેરં મજ્ઝ ન કેણઇ (૧) એવમહં આલોઇઅ, નિંદિઅ ગરહિઅ દુગંછિઅં સમ્મં; તિવિહેણ પડિક્કંતો, વંદામિ જિણે ચઉવ્વીસં (૨)

પારઠવ્યા રહ્યા, ઉપ-નેત્ર ઔપધાદિક રોગ્યું સંનિધિ રહી, અતિમાત્રાએ આહાર લીધો, એ છઠ્ઠા વ્રત વિષઈઓ અનેરો૦ (૫)

કાયષટ્કે ગામતણું પેસતાં-નીસરતાં પગ પડિલેહવા વિસાર્યા, માટી મીઠું ખડી ધાવડી અરણેટો પાષાણતણી ચાતરી ઉપર પગ આવ્યો, અપ્કાય-વાઘરી ફૂસણા ફૂસ, વિહરવા ગયા, ઊલ્યા વહોર્યા, લોટો ઢોળ્યો, કાચાપાણી તણા છાંટા લાગ્યા, તેઉકાય-વીજ દીવાતણી ઉજેહી હુઈ, વાઉકાય-ઉઘાડે મુખે બોલ્યા, મહાવાત વાજતાં (વાતાં) કપડા-કાંબલીતણા છેડા સાચવ્યા નહીં, ફૂંક દીધી, વનસ્પતિકાય-નીલ-ફૂલ-સેવાલ-થડ-ફલ-ફૂલ-વૃક્ષ-શાખા પ્રશાખાતણા સંઘટ્ટ પરંપર નિરંતર હુઆ, ત્રસકાય-બેઇન્દ્રિય તેઇન્દ્રિય ચઉરિન્દ્રિય પંચેન્દ્રિય કાગ બગ ઉડાવ્યાં, ઢોર ત્રાસવ્યાં, બાલક બીહરાવ્યાં ષટ્કાય વિષઈઓ અનેરો૦ (૬)

અકલ્પનીય સિજ્જત-વસ્ત્ર-પાત્ર-પિંડ પરિભોગવ્યો, સિજ્જતરતણો પિંડ પરિભોગવ્યો, ઉપયોગ કીધા પાખે વિહર્યો, ધાત્રીદોષ ત્રસબીજ સંસક્ત પૂર્વકર્મ પશ્ચાત્કર્મ ઉદ્ગમ ઉત્પાદના દોષ ચિંતવ્યા નહીં, ગૃહસ્થતણો ભાજન ભાંજ્યો, ફોડ્યો, વલી પાછો આપ્યો નહીં, સૂતાં સંથારિયા ઉત્તરપટ્ટો ટલતો અધિકો ઉપગરણ વાવર્યો, દેશતઃ સ્નાન કીધું, મુખે ભીનો હાથ લગાડ્યો, સર્વતઃ સ્નાનતણી વાંચ્છા કીધી, શરીરતણો મેલ ફેડ્યો, કેશ રોમ નખ સમાર્યા, અનેરી કાંઇ શોભાવિભૂષા કીધી, કલ્પનીય પિંડાદિ વિષઇઓ અનેરો૦ (૭)

ગરિહામિ તિવિહં તિવિહેણં, મણેણં વાયાએ કાએણં, અઇયં નિંદામિ, પડુપ્પન્નં સંવરેમિ, અણાગયં પચ્ચક્ખામિ સવ્વં પાણાઇવાયં, જાવજ્જીવાએ અણિસ્સિઓહં નેવ સયં પાણે અઇવાઇજ્જા, નેવન્નેહિં પાણે અઇવાયાવિજ્જા, પાણે અઇવાયંતે વિ અન્ને ન સમણુજાણિજ્જા તં જહા-

અરિહંતસક્ખિઅં સિદ્ધસક્ખિઅં સાહુસક્ખિઅં દેવસક્ખિઅં અપ્પસક્ખિઅં, એવં ભવઇ ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા સંજયવિરયપડિહયપચ્ચક્ખાયપાવકમ્મે દિઆ વા રાઓ વા એગઓ વા પરિસાગઓ વા, સુત્તે વા જાગરમાણે વા, એસ ખલુ પાણાઇવાયસ્સ વેરમણે હિએ સુહે ખમે નિસ્સેસિએ આણુગામિએ પારગામિએ, સવ્વેસિં પાણાણં, સવ્વેસિં ભૂયાણં, સવ્વેસિં જીવાણં, સવ્વેસિં સત્તાણં, અદુક્ખણયાએ અસોયણયાએ અજૂરણયાએ અતિપ્પણયાએ અપિડણયાએ, અપરિઆવણયાએ અણુદ્દવણયાએ મહત્થે મહાગુણે મહાણુભાવે મહાપુરિસાણુચિન્ને પરમરિસિદેસિએ પસત્થે, તં દુક્ખક્ખયાએ કમ્મક્ખયાએ મોક્ખયાએ બોહિલાભાએ સંસારુત્તારણાએ ત્તિકટ્ટુ ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરામિ, પઢમે ભંતે! મહવ્વએ ઉવટ્ઠિઓમિ સવ્વાઓ પાણાઇવાયાઓ વેરમણં (૧)

અહાવરે દોચ્ચે ભંતે! મહવ્વએ મુસાવાયાઓ વેરમણં, સવ્વં ભંતે! મુસાવાયં પચ્ચક્ખામિ, સે કોહા વા લોહા વા ભયા વા હાસા વા, નેવ સયં મુસં વએજ્જા, નેવન્નેહિં મુસં વાયાવેજ્જા, મુસં વયંતે વિ અન્ને ન સમણુજાણામિ, જાવજ્જીવાએ તિવિહં તિવિહેણં,

તિગારવગરુયાએ ચઉક્કસાઓવગએણં પંચિંદિઓવસટ્ટેણં પડુપ્પન્નભારિયાએ સાયાસુક્ખમણુપાલયંતેણં ઇહં વા ભવે, અન્નેસુ વા ભવગ્ગહણેસુ, અદિન્નાદાણં ગહિયં વા, ગાહાવિયં વા, ઘિપ્પંતં વા પરેહિં સમણુન્નાયં, તં નિંદામિ ગરિહામિ તિવિહં તિવિહેણં, મણેણં વાયાએ કાએણં, અઇયં નિંદામિ, પડુપ્પન્નં સંવરેમિ, અણાગયં પચ્ચક્ખામિ, સવ્વં અદિન્નાદાણં, જાવજ્જીવાએ અણિસ્સિઓ હં નેવ સયં અદિન્નં ગિણ્હિજ્જા, નેવન્નેહિં અદિન્નં ગિણ્હાવિજ્જા, અદિન્નં ગિણ્હંતે વિ અન્ને ન સમણુજાણિજ્જા, તં જહા—

અરિહંતસક્ખિઅં સિદ્ધસક્ખિઅં સાહુસક્ખિઅં દેવસક્ખિઅં અપ્પસક્ખિઅં, એવં ભવઇ ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા સંજયવિરયપડિહયપચ્ચક્ખાયપાવકમ્મે દિઆ વા, રાઓ વા, એગઓ વા, પરિસાગઓ વા, સુત્તે વા જાગરમાણે વા, એસ ખલુ અદિન્નાદાણસ્સ વેરમણે હિએ સુહે ખમે નિસ્સેસિએ આણુગામિએ પારગામિએ, સવ્વેસિં પાણાણં સવ્વેસિં ભૂઆણં, સવ્વેસિં જીવાણં, સવ્વેસિં સત્તાણં, અદુક્ખણયાએ અસોઅણયાએ અજૂરણયાએ અતિપ્પણયાએ અપીડણયાએ અપરિઆવણયાએ અણુદ્દવણયાએ મહત્થે મહાગુણે મહાણુભાવે મહાપુરિસાણુચિન્ને પરમરિસિદેસિએ પસત્થે, તં દુક્ખક્ખયાએ કમ્મક્ખયાએ મોક્ખયાએ બોહિલાભાએ સંસારુત્તારણાએ ત્તિકટ્ટુ ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરામિ, તચ્ચે ભંતે ! મહવ્વએ ઉવટ્ઠિઓમિ સવ્વાઓ અદિન્નાદાણાઓ વેરમણં (૩)

એ બાલયાએ મોહયાએ મંદયાએ કિડ્ડયાએ તિગારવગરુયાએ ચઉક્કસાઓવગએણં પંચિંદિઓવસટ્ટેણં પડુપ્પન્નભારિયાએ સાયાસુક્ખમણુપાલયંતેણં ઈહં વા ભવે, અન્નેસુ વા ભવગ્ગહણેસુ, મેહુણં સેવિઅં વા સેવાવિઅં વા સેવિજ્જંતં વા પરેહિં સમણુન્નાયં, તં નિંદામિ ગરિહામિ, તિવિહં તિવિહેણં, મણેણં વાયાએ કાએણં, અઈયં નિંદામિ, પડુપ્પન્નં સંવરેમિ, અણાગયં પચ્ચક્ખામિ, સવ્વં મેહુણં, જાવજ્જીવાએ અણિસ્સિઓહં નેવ સયં મેહુણં સેવિજ્જા, નેવન્નેહિં મેહુણં સેવાવિજ્જા, મેહુણં સેવંતેવિ અન્ને ન સમણુજાણિજ્જા, તંજહા—

અરિહંતસક્ખિઅં સિદ્ધસક્ખિઅં સાહુસક્ખિઅં દેવસક્ખિઅં અપ્પસક્ખિઅં, એવં હવઇ ભિક્ખુ વા ભિક્ખુણી વા સંજયવિરયપડિહયપચ્ચક્ખાયપાવકમ્મે દિઆ વા રાઓ વા, એગઓ વા પરિસાગઓ વા, સુત્તે વા જાગરમાણે વા, એસ ખલુ મેહુણસ્સ વેરમણે હિએ સુહે ખમે નિસ્સેસિએ આણુગામિએ પારગામિએ, સવ્વેસિં પાણાણં, સવ્વેસિં ભૂઆણં, સવ્વેસિં જીવાણં, સવ્વેસિં સત્તાણં, અદુક્ખણયાએ અસોઅણયાએ અજૂરણયાએ અતિપ્પણયાએ અપીડણયાએ અપરિઆવણયાએ અણુદ્દવણયાએ મહત્થે મહાગુણે મહાણુભાવે મહાપુરિસાણુચિન્ને પરમરિસિદેસિએ પસત્થે, તં દુક્ખક્ખયાએ કમ્મક્ખયાએ મોક્ખયાએ બોહિલાભાએ સંસારુત્તારણાએ ત્તિકટ્ટુ ઉપસંપજ્જિત્તાણં વિહરામિ, ચઉત્થે ભંતે! મહવ્વએ ઉવટ્ઠિઓમિ સવ્વાઓ મેહુણાઓ વેરમણં (૪)

દેવા નિયાગગામી, નેરઇયા તિરિક્ખસંગમા;

અવિસંવાઇઅસ્સ સંસારપારગામિઅસ્સ નિવ્વાણગમણ-પજ્જવસાણફલસ્સ.

પુવ્વિં અન્નાણયાએ અસવણયાએ અબોહિ(આ)એ અણભિગમેણં અભિગમેણ વા પમાએણં રાગદોસપડિબદ્ધયાએ બાલયાએ મોહયાએ મંદયાએ કિડ્ડયાએ તિગારવગરુયાએ ચઉક્કસાઓવગએણં પંચિંદિઓવસટ્ટેણં પડુપ્પન્નભારિઆએ સાયાસુક્ખમણુપાલયંતેણં, ઇહં વા ભવે, અન્નેસુ વા ભવગ્ગહણેસુ, રાઇભોઅણં ભુત્તં વા, ભુંત્તવિઅં વા, ભુંજંતં વા પરેહિં સમણુન્નાયં, તં નિંદામિ ગરિહામિ, તિવિહં તિવિહેણં, મણેણં વાયાએ કાએણં, અઇયં, નિંદામિ, પડુપ્પન્નં સંવરેમિ, અણાગયં પચ્ચક્ખામિ સવ્વં રાઇભોઅણં, જાવજ્જીવાએ અણિસ્સિઓ હં નેવ સયં રાઇભોઅણં ભુંજિજ્જા, નેવન્નેહિં, રાઇભોઅણં ભુંત્તવિજ્જા, રાઇભોઅણં ભુંજંતે વિ અન્ને ન સમણુજાણિજ્જા, તં જહા—

અરિહંતસક્ખિઅં સિદ્ધસક્ખિઅં સાહુસક્ખિઅં દેવસક્ખિઅં અપ્પસક્ખિઅં, એવં ભવઇ ભિક્ખૂ વા ભિક્ખુણી વા સંજયવિરયપડિહયપચ્ચક્ખાયપાવકમ્મે દિઆ વા રાઓ વા એગઓ વા પરિસાગઓ વા, સુત્તે વા જાગરમાણે વા, એસ ખલુ રાઇભોઅણસ્સ વેરમણે હિએ સુહે ખમે નિસ્સેસિએ આણુગામિએ પારગામિએ સવ્વેસિં પાણાણં, સવ્વેસિં ભૂઆણં, સવ્વેસિં જીવાણં, સવ્વેસિં સત્તાણં, અદુક્ખણયાએ અસોઅણયાએ અજૂરણયાએ

(૯) દંસણનાણચરિત્તે, અવિરાહિત્તા ઠિઓ સમણધમ્મે; ચઉત્થં વયમણુરક્ખે, વિરયામો મેહુણાઓ (૧૦) દંસણનાણચરિત્તે, અવિરાહિત્તા ઠિઓ સમણધમ્મે; પંચમં વયમણુરક્ખે, વિરયામો પરિગ્ગહાઓ (૧૧) દંસણનાણચરિત્તે, અવિરાહિત્તા ઠિઓ સમણધમ્મે; છટ્ઠં વયમણુરક્ખે, વિરયામો રાઇભોઅણાઓ (૧૨) આલયવિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; પઢમં વયમણુરક્ખે, વિરયામો પાણાઇવાયાઓ (૧૩) આલયવિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; બીઅં વયમણુરક્ખે, વિરયામો મુસાવાયાઓ (૧૪) આલયવિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; તઇઅં વયમણુરક્ખે, વિરયામો અદિન્નાદાણાઓ (૧૫) આલયવિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; ચઉત્થં વયમણુરક્ખે, વિરયામો મેહુણાઓ (૧૬) આલયવિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; પંચમં વયમણુરક્ખે, વિરયામો પરિગ્ગહાઓ (૧૭) આલયવિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; છટ્ઠં વયમણુરક્ખે, વિરયામો રાઇભોઅણાઓ (૧૮) આલય વિહારસમિઓ, જુત્તો ગુત્તો ઠિઓ સમણધમ્મે; તિવિહેણ અપ્પમત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૧૯) સાવજ્જજોગમેગં, મિચ્છત્તં એગમેવ અન્નાણં; પરિવજ્જંતો ગુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૨૦) અણવજ્જજોગમેગં, સમ્મત્તં એગમેવ નાણં તુ; ઉવસંપન્નો જુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૨૧) દો ચેવ રાગદોસે, દુન્નિ ય ઝાણાઇં અટ્ટરુદ્દાઇં, પરિવજ્જંતો ગુત્તો, રક્ખામિ

ચ; પરિવજ્જંતો ગુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૩૫) અટ્ઠ ય પવયણમાયા, દિટ્ઠા અટ્ઠનિહનિટ્ઠિઅટ્ઠેહિં, ઉવસંપન્નો જુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૩૬) નવપાવનિઆણાઇં, સંસારત્થા ય નવવિહા જીવા; પરિવજ્જંતો ગુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૩૭) નવબંભચેરગુત્તો, દુનવવિહં બંભચેરપરિસુદ્ધં; ઉવસંપન્નો જુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૩૮) ઉવઘાયં ચ દસવિહં, અસંવરં તહ ય સંકિલેસં ચ; પરિવજ્જંતો ગુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૩૯) સચ્ચસમાહિટ્ઠાણા, દસ ચેવ દસાઓ સમણધમ્મં ચ; ઉવસંપન્નો જુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૪૦) આસાયણં ચ સવ્વં, તિગુણં ઇક્કારસં વિવજ્જંતો; ઉવસંપન્નો, જુત્તો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૪૧) એવં તિદંડવિરઓ, તિગરણસુદ્ધો તિસલ્લનીસલ્લો; તિવિહેણ પડિક્કંતો, રક્ખામિ મહવ્વએ પંચ (૪૨)

ઇચ્ચેઅં મહવ્વયઉચ્ચારણં થિરત્તં સલ્લુદ્ધરણં ધિઇબલં વવસાઓ સાહણટ્ઠો પાવનિવારણં નિકાયણા ભાવવિસોહી પડાગાહરણં નિજ્જુહણારાહણા ગુણાણં સંવરજોગો પસત્થજ્ઝાણોવઉત્તાયા જુત્તાયા ય નાણે પરમટ્ઠો ઉત્તમટ્ઠો, એસ ખલુ તિત્થંકરેહિં રઇરાગદોસમહણેહિં દેસિઓપવયણસ્સ સારો છજ્જીવનિકાયસંજમં ઉવએસિઅં તેલુક્કસક્કયં ઠાણં અબ્ભુવગયા.

નમોત્થુ તે સિદ્ધ બુદ્ધ મુત્ત નિરય નિસ્સંગ માણમૂરણ ગુણરયણસાયરમણંતમપ્પમેઅ, નમોત્થુ તે મહઇ-

લિઅં (૨) કપ્પિઆકપ્પિઅં (૩) ચુલ્લકપ્પસુઅં (૪) મહાકપ્પસુઅં (૫) ઉવવાઇઅં (૬) રાયપસેણિઅં (૭) જીવાભિગમો (૮) પણ્ણવણા (૯) મહાપણ્ણવણા (૧૦) નંદી (૧૧) અણુઓગદારાઇં (૧૨) દેવિંદત્થાઓ (૧૩) તંદુલવેઆલિઅં (૧૪) ચંદાવિજ્ઝયં (૧૫) પમાયપ્પમાયં (૧૬) પોરિસિમંડલં (૧૭) મંડલપ્પવેસો (૧૮) ગણિવિજ્જા (૧૯) વિજ્જાચરણવિણિચ્છઓ (૨૦) ઝાણવિભત્તી (૨૧) મરણ વિભત્તી (૨૨) આયવિસોહિ (૨૩) સંલેહણાસુઅં (૨૪) વીયરાયસુઅં (૨૫) વિહારકપ્પો (૨૬) ચરણવિહી (૨૭) આઉરપચ્ચક્ખાણં (૨૮) મહાપચ્ચક્ખાણં, સવ્વેહિં પિ એઅમ્મિ અંગબાહિરે ઉક્કાલિએ ભગવંતે૦થી ઉપર પ્રમાણે (૨)

નમો તેસિં ખમાસમણાણં જેહિં ઇમં વાઇઅં અંગબાહિરં કાલિઅં ભગવંતં, તં જહા—(૧) ઉત્તરજ્ઝયણાઇં (૨) દસાઓ (૩) કપ્પો (૪) વવહારો (૫) ઇસિભાસિઆઇં (૬) નિસીહં (૭) મહાનિસીહં (૮) જંબુદ્દીવપણ્ણત્તી (૯) ચંદપણ્ણત્તી (૧૦) સૂરપણ્ણત્તી (૧૧) દીવસાગરપણ્ણત્તી (૧૨) ખુડ્ડિયાવિમાણપવિભત્તી (૧૩) મહલ્લિઆવિમાણપવિભત્તી (૧૪) અંગચૂલિઆએ (૧૫) વગ્ગચૂલિઆએ (૧૬) વિવાહચૂલિઆએ (૧૭) અરુણોવવાએ (૧૮) વરુણોવવાએ (૧૯) ગરુલોવવાએ (૨૦) ધરણોવવાએ–વેસમણોવવાએ (૨૧) વેલંધરોવવાએ (૨૨) દેવિંદોવવાએ (૨૩) ઉટ્ઠાણસુએ (૨૪) સમુટ્ઠાણસુએ (૨૫) નાગપરિઆવલિઆણં (૨૬) નિરયાવલિઆણં

પજ્જુવટ્ઠિઓ, સિરસા મણસા મત્થએણ વંદામિ (૧) ગુરુ-તુબ્ભેહિં સમં

ઇચ્છામિ ખમાસમણો! પુવ્વિં ચેઇઆઇં વંદિત્તા, નમંસિત્તા, તુબ્ભણ્હં પાયમૂલે વિહરમાણેણં, જે કેઇ બહુદેવસિયા સાહુણો દિટ્ઠા સમાણા વા, વસમાણા વા, ગામાણુગામં દૂઇજ્જમાણા વા, રાઇણિયા સંપુચ્છંતિ, ઓમરાઇણિયા વંદંતિ, અજ્જયા વંદંતિ, અજ્જિયાઓ વંદંતિ, સાવયા વંદંતિ, સાવિયાઓ વંદંતિ, અહંપિ નિસ્સલ્લો નિક્કસાઓ ત્તિકટ્ટુ, સિરસા મણસા મત્થએણ વંદામિ (૨) ગુરુ-અહમવિ વંદાવેમિ ચેઇઆઇં

ઇચ્છામિ ખમાસમણો! ઉવટ્ઠિઓહં, તુબ્ભણ્હં, સંતિઅં અહાકપ્પં વા, વત્થં વા, પડિગ્ગહં વા, કંબલં વા, પાયપુચ્છણં વા, (રયહરણં વા) અક્ખરં વા, પયં વા, ગાહં વા, સિલોગં વા, (સિલોગદ્ધં વા) અટ્ઠં વા, હેઉં વા, પસિણં વા, વાગરણં વા, તુબ્ભેહિં ચિઅત્તેણં દિન્નં, મએ અવિણએણ પડિચ્છિઅં, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં (૩) ગુરુ-આયરિયસંતિઅં

ઇચ્છામિ ખમાસમણો! અહમપુવ્વાઇં કયાઇં ચ મે કિઇકમ્માઇં આયારમંતરે વિણયમંતરે સેહિઓ સેહાવિઓ સંગહિઓ ઉવગ્ગહિઓ સારિઓ વારિઓ ચોઇઓ પડિચોઇઓ ચિઅત્તા મે પડિચોયણા (અબ્ભુટ્ઠિઓહં) ઉવટ્ઠિઓહં તુબ્ભણ્હં તવતેયસિરીએ ઇમાઓ ચાઉરંતસંસારકંતારાઓ સાહટ્ટુ નિત્થરિસ્સામિ ત્તિકટ્ટુ સિરસા મણસા મત્થએણ વંદામિ (૪) ગુરુ-નિત્થારગપારગા હોહ

-

અનન્તજિદનન્તાં વઃ, પ્રયચ્છતુ સુખશ્રિયમ્ (૧૬) કલ્પદ્રુમસધર્માણમિ-
ષ્ટપ્રાપ્તૌ શરીરિણામ્, ચતુર્ધા ધર્મદેષ્ટારં, ધર્મનાથમુપાસ્મહે (૧૭)
સુધાસોદરવાગ્જ્યોત્સ્ના-નિર્મલીકૃતદિઙ્મુખઃ, મૃગલક્ષ્મા તમઃશાન્ત્યૈ,
શાન્તિનાથજિનોઽસ્તુ વઃ (૧૮) શ્રીકુન્થુનાથો ભગવાન્ , સનાથોઽતિ-
શયર્દ્ધિભિઃ સુરાસુરનૃનાથાના-મેકનાથોઽસ્તુ વઃ શ્રિયે (૧૯)
અરનાથસ્તુ ભગવાં-શ્ચતુર્થારનભોરવિઃ ચતુર્થપુરુષાર્થશ્રી-વિલાસં
વિતનોતુ વઃ (૨૦) સુરાસુરનરાધીશ-મયૂરનવવારિદમ્, કર્મદ્રૂન્મૂલને
હસ્તિ-મલ્લં મલ્લિમભિષ્ટુમઃ (૨૧) જગન્મહામોહનિદ્રા-પ્રત્યૂષસમ-
યોપમમ્; મુનિસુવ્રતનાથસ્ય, દેશનાવચનં સ્તુમઃ (૨૨) લુઠન્તો
નમતાં મૂર્ધ્નિ, નિર્મલીકારકારણમ્; વારિપ્લવા ઇવ નમેઃ પાન્તુ
પાદનખાંશવઃ (૨૩) યદુવંશસમુદ્રેન્દુઃ, કર્મકક્ષહુતાશનઃ; અરિષ્ટને-
મિર્ભગવાન્, ભૂયાદ્વોઽરિષ્ટનાશનઃ (૨૪) કમઠે ધરણેન્દ્રે ચ, સ્વોચિતં
કર્મ કુર્વતિઃ પ્રભુસ્તુલ્યમનોવૃત્તિઃ, પાર્શ્વનાથઃ શ્રિયેઽસ્તુ વઃ (૨૫)
શ્રીમતે વીરનાથાય, સનાથાયાદ્ભુતશ્રિયાઃ મહાનન્દસરોરાજ-મરાલા-
યાર્હતે નમઃ(૨૬)કૃતાપરાધેઽપિ જને, કૃપામન્થરતારયોઃ;ઈષદ્બાષ્પાર્દ્ર-
યોર્ભદ્રં,શ્રીવીરજિનનેત્રયોઃ(૨૭)જયતિ વિજિતાન્યતેજાઃ,સુરાસુરાધીશ-
સેવિતઃશ્રીમાન્; વિમલસ્ત્રાસવિરહિત-સ્ત્રિભુવનચૂડામણિર્ભગવાન્ (૨૮)
વીરઃ સર્વસુરાસુરેન્દ્રમહિતો, વીરં બુધાઃ સંશ્રિતાઃ, વીરેણાભિહતઃ
સ્વકર્મનિચયો, વીરાય નિત્યં નમઃ; વીરાત્તીર્થમિદં પ્રવૃત્તમતુલં,
વીરસ્ય ઘોરં તપો,વીરે શ્રીધૃતિકીર્તિકાન્તિનિચયઃ, શ્રીવીર ! ભદ્રં દિશ(૨૯)
અવનિતલગતાનાં કૃત્રિમાકૃત્રિમાનાં, વરભવનગતાનાં દિવ્યવૈમાનિકાનામ્;
ઇહ મનુજકૃતાનાં દેવરાજાર્ચિતાનાં, જિનવરભવનાનાં ભાવતોઽહં
નમામિ (૩૦) સર્વેષાં વેધસામાદ્ય-માદિમં પરમેષ્ઠિનામ્; દેવા-
ધિદેવં સર્વજ્ઞં; શ્રીવીરં પ્રણિદધ્મહે (૩૧) દેવોઽનેકભવાર્જિતોર્જિતમહા
પાપપ્રદીપાનલો,દેવઃ સિદ્ધિવધૂવિશાલહૃદયા-લઙ્કારહારોપમઃ; દેવોઽષ્ટા-
દશદોષસિન્ધુરઘટા-નિર્ભેદપંચાનનો, ભવ્યાનાં વિદધાતુ વાંછિતફલં
શ્રીવીતરાગો જિનઃ(૩૨) ખ્યાતોઽષ્ટાપદપર્વતો ગજપદઃસમ્મેતશૈલાભિધઃ
શ્રીમાન્ રૈવતકઃ પ્રસિદ્ધમહિમા શત્રુંજયો મણ્ડપઃ; વૈભારઃ કનકાચ-

-: કમલદલ સ્તુતિ :-

સુઅદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં-અન્નત્થ૦

કમલદલવિપુલનયના, કમલમુખી કમલગર્ભસમગૌરી;
કમલે સ્થિતા ભગવતી, દદાતુ શ્રુતદેવતા સિદ્ધિમ્ (૧)

-: પંચાચાર (ના અતિચાર)નું સૂત્ર :-

નાણંમિ દંસણંમિ અ, ચરણંમિ તવંમિ તહ ય વીરિયંમિ; આયરણં આયારો, ઇઅ એસો પંચહા ભણિઓ (૧) કાલે વિણએ બહુમાણે, ઉવહાણે તહ અનિણ્હવણે; વંજણઅત્થતદુભએ, અટ્ઠવિહો નાણમાયારો (૨) નિસ્સંકિઅ નિક્કંખિઅ, નિવ્વિતિગિચ્છા અમૂઢદિટ્ઠિઅ; ઉવવૂહથિરીકરણે, વચ્છલ્લપભાવણે અટ્ઠ (૩) પણિહાણજોગજુત્તો, પંચહિં સમિઇહિં તીહિં ગુત્તીહિં; એસ ચરિત્તાયારો, અટ્ઠવિહો હોઈ નાયવ્વો (૪) બારસવિહંમિ વિ તવે, સબ્ભિંતરબાહિરે કુસલદિટ્ઠે, અગિલાઇ અણાજીવી, નાયવ્વો સો તવાયારો (૫) અણસણમૂણોઅરિયા, વિત્તિસંખેવણં રસચ્ચાઓ; કાયકિલેસો સંલીણયા, ય બજ્ઝો તવો હોઈ (૬) પાયચ્છિત્તં વિણઓ, વેયાવચ્ચં તહેવ સજ્ઝાઓ; ઝાણં ઉસ્સગ્ગો વિ અ, અબ્ભિંતરઓ તવો હોઇ (૭) અણિગૂહિઅબલવીરિયો, પરક્કમઈ જો જહુત્તમાઉત્તો; જુંજઇ અ જહાથામં, નાયવ્વો વીરિયાયારો (૮).

-: અતિચારની ગાથા :-

સયણાસણન્નપાણે, ચેઇય જઈ સિજ્જ કાય ઉચ્ચારે;
સમિઈ ભાવણા ગુત્તી, વિતહાયરણે ય અઇયારો (૧)

સંથારાદિ, આસનાદિ, અને આહાર-પાણી, અવિધિએ ગ્રહણ કરવાથી, અવિધિએ જિનેશ્વરને વંદન કરવાથી, સાધુ સાધ્વીને વિનય ન કરવાથી, વસતિની અવિધિએ પ્રમાર્જના વિ૦ કરવાથી લઘુનીતિ-વડીનીતિનું અપ્રતિલેખિત ભૂમિ ઉપર પરઠવવાથી, પાંચ સમિતિ, બાર ભાવના અને ત્રણ ગુપ્તિ વિ૦નું અવિધિએ સેવ

ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! દેવસિઅ પડિક્કમણે ઠાઉં ? (ઇચ્છં) ઇચ્છં, જમણો હાથ ચરવળા (મુહપત્તિ ઉપર) થાપી સવ્વસ્સવિ૦ કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિ ઠામિ૦ તસ્સઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ સયણાસણન્નની ગાથા આઠનો (અતિચાર ની ગાથા) [illegible] (ગૃહસ્થ—પંચાચારના અતિચારની આઠ ગાથા, ન આવડે તો આઠ નવકાર)નો કાઉસ્સગ્ગ૦ લોગસ્સ૦

ત્રીજા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહી બે વાંદણાં૦ ઇચ્છાકા૦ સં૦ ભ૦! દેવસિઅં આલોઉં ? (આલોએહ) ઇચ્છં—આલોએમિ, જો મે દેવસિઓ૦ ઠાણે કમણે૦ (ગૃહસ્થ—સાત લાખ૦ પહેલે પ્રાણાતિપાત૦ પોષધમાં — ગમણાગમણે૦) સવ્વસ્સવિ૦ **વીરાસને** બેસીને—નવકાર૦ કરેમિ ભંતે૦ ચત્તારિમંગલં૦ ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં૦ ઇરિયાવહિયા૦ સમણસુત્ર૦ (ગૃહસ્થ—નવકાર૦ કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં૦ વંદિત્તુ૦) બે વાંદણાં૦ અબ્ભુટ્ઠિઓ૦ બે વાંદણાં૦ આયરિય ઉવજ્ઝાએ૦ કરેમિ ભંતે૦ ઇચ્છામિઠામિ૦ તસ્સઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ બે લોગસ્સનો

વીરાસન

કાઉસ્સગ્ગ૦ લોગસ્સ૦ સવ્વલોએ૦ અન્નત્થ૦ એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ૦ પુક્ખરવરદી૦ સુઅસ્સ૦ વંદણવત્તિઆએ૦ અન્નત્થ૦ એકલોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ૦ સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં૦ સુઅદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—અન્નત્થ૦એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ૦નમોર્હત્૦સુઅદેવયા૦ (બહેનો—કમલદલ૦) ખિત્તદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—અન્નત્થ૦ એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ૦ નમોર્હત્૦ જિસેખિતે૦ (બહેનો—યસ્યાઃ ક્ષેત્રં૦) નવકાર૦

છટ્ઠા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહી બે વાંદણાં૦ સામાયિક, ચઉવિસત્થો, વંદણ, પડિક્કમણ, કાઉસ્સગ્ગ, પચ્ચક્ખાણ—કર્યું છે જી

જાવંતિ૦ ખમા૦ જાવંત૦ નમોર્હત્૦ ઉવસગ્ગહરં૦ જયવીયરાય૦ ખમા૦ ભગવાનહં, ખમા૦ આચાર્યહં, ખમા૦ ઉપાધ્યાયહં, ખમા૦ સર્વસાધુહં, ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! સજ્ઝાય સંદિસાહું? (સંદિસાવેહ) ઇચ્છં, ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! સજ્ઝાય કરું? (કરેહ) ઇચ્છં, નવકાર૦ ભરહેસર૦ નવકાર૦ ઇચ્છકાર૦

ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! દેવસિયપડિક્કમણે ઠાઉં? (ઠાએહ) ઇચ્છં, જમણો હાથ ઓઘા (ગૃહસ્થ-ચરવળા) ઉપર સ્થાપીને સવ્વસ્સવિ૦ નમુત્થુણં૦ કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિઠામિ૦ તસ્સઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ૦ લોગસ્સ૦ સવ્વલોએ૦ અન્નત્થ૦ એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ૦ પુક્ખરવરદ્દી૦ સુઅસ્સ૦ વંદણવત્તિઆએ૦ અન્નત્થ૦ સયણાસણન્ન૦ની ગાથા એકવાર **(વડીલે બે વાર)** અર્થસહિત (ગૃહસ્થ-પંચાચારના અતિચારની આઠ ગાથા, ન આવડે તો આઠ નવકાર)નો કાઉસ્સગ્ગ૦ સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં૦

ત્રીજા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહી-બે વાંદણાં૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! રાઇયં આલોઉં? (આલોએહ) ઇચ્છં-આલોએમિ, જોમે રાઈઓ૦ સંથારાઉવટ્ટણકી૦ (ગૃહસ્થ-સાત લાખ૦ પહેલે પ્રાણાતિપાત૦ **પૌષધમાં**-ગમણાગમણે૦) સવ્વસ્સવિ૦ **વીરાસને** બેસીને-નવકાર૦ કરેમિભંતે૦ ચત્તારિમંગલં૦ ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં૦ ઇરિયાવહિયા૦ શ્રમણસૂત્ર૦ (ગૃહસ્થ-નવકાર૦ કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં૦ વંદિત્તુ૦) બે વાંદણાં૦ અબ્ભુટ્ઠિઓ૦ બે વાંદણાં૦ આયરિયઉવજ્ઝાએ૦ કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિઠામિ૦ તસ્સઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ તપચિંતવણી૦ (ન આવડે તો સોળ નવકાર)નો કાઉસ્સગ્ગ૦ લોગસ્સ૦

છટ્ઠા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહી-બે વાંદણાં૦ સકલતીર્થ૦ પચ્ચક્ખાણ કરી-સામાયિક, ચઉવિસત્થો, વંદણ, પડિક્કમણ, કાઉસ્સગ્ગ, પચ્ચક્ખાણ-કર્યું છે જી (પચ્ચક્ખાણ ધાર્યું હોય તો.

ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! પક્ખિઅ અતિચાર આલોઉં? (આલોએહ) ઇચ્છં, અતિચાર૦ એમ કહી સાધુઓએ એકવિધ અસંયમ **તેત્રીશ આશાતના પ્રમાદ ગર્ભિતમાંથી** (શ્રાવકોએ સમ્યક્ત્વમૂળ ૧૨ વ્રત ૧૨૪ અતિચાર માંથી) સવ્વસ્સવિ **પક્ખિઅ** દુચ્ચિંતિઅ દુબ્ભાસિઅ દુચ્ચિટ્ઠિઅ-ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! (પડિક્કમેહ) ઇચ્છં તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં, ઇ૦ સંદિ૦ ભગવન્! પસાયકરી **પક્ખિતપ** પ્રસાદ કરશોજી, એમ બોલીને ગુરુ કહે તે કહીએ-ચોથભત્તેણં એક ઉપવાસ, બે આયંબિલ, ત્રણ નીવિ, ચાર એકાસણાં, આઠ બેઆસણાં, બે હજાર સજ્ઝાય (ગણા) યથાશક્તિ તપકરી પહોંચાડવો, જેને તપ કર્યો હોય કે તપમાં પ્રવેશ કર્યો હોય તો **પઇટ્ઠિઓ** કહેવું. અને ન કર્યો હોય પરંતુ પાછળથી કરવાનો હોય તો **તહત્તિ** કહેવું, તથા ન જ કરવો હોય તો મૌન રહેવું.

(આ તપ ન કરવામાં આવે તો **આજ્ઞાભંગદોષ** અને પ્રતિક્રમણ **અધુરૂં** રહે-કલ્પ૦)

બેવાંદણાં૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! અબ્ભુટ્ઠિઓમિ પત્તેયખામણેણં અબ્ભિંતર **પક્ખિઅં** ખામેઉં? (ખામેહ) ઇચ્છં ખામેમિ **પક્ખિઅં**, **એકપક્ખસ્સ૦** બે વાંદણાં૦ દેવસિઅ આલોઇઅ પડિક્કંતા ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! **પક્ખિઅં** પડિક્કમું? (ગુરુ-પડિક્કમેહ) સમ્મં પડિક્કમામિ કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિ **પડિક્કમિઉં** જો મે **પક્ખિઓ૦** ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! **પક્ખિ** સૂત્ર કહું? (કહેહ) ઇચ્છં, ત્રણ નવકાર૦ પક્ખિ સૂત્ર૦ (સાધુ ન હોય તો ત્રણ નવકાર૦ વંદિત્તુ૦) સુઅદેવયા૦

પછી દેવસિઅ પ્રતિક્રમણની જેમ (પરંતુ દેવસિઅ ને ઠેકાણે **પક્ખિ** બોલવું) નવકાર વિગેરે પૂર્વક શ્રમણસૂત્ર (વંદિત્તુ) કહી-કરેમિભંતે૦ ઇચ્છામિ **ઠામિ** કાઉસ્સગ્ગં જો મે **પક્ખિઓ૦** તસ્સ ઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ **બાર** લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ૦ લોગસ્સ૦ મુહપત્તિ પડિલેહી-બેવાંદણાં૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! અબ્ભુટ્ઠિઓમિ સમત્તખામ-

(લોગસ્સ ન આવડે તો ૧૬૦ નવકાર) નો કાઉસ્સગ્ગ કરવો, અને પક્ખિને ઠેકાણે **સંવચ્છરી** શબ્દ બોલવો, તથા તપને ઠેકાણે **અટ્ઠમભત્તેણં** ત્રણ-ઉપ૦, છ-આય૦, નવનીવિ, બાર-એક૦, ચોવીસ-બેઆ૦, છ હજાર સજ્ઝાય૦ એમ કહેવું.

—: પ્રતિક્રમણમાં અવગ્રહપ્રવેશ-નિર્ગમ :—

દેવસિ-રાઈઅ-ત્રીજા આવશ્યકના વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી શ્રમણસૂત્ર (વંદિત્તુ) માં આવતા "**તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સ અબ્ભુટ્ઠિઓમિ આરાહણાએ**" એ પાઠ બોલતાં ઉભા થતાં અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું**, બીજું વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી અબ્ભુટ્ઠિઓ ખામીને અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું**, ત્રીજું વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી તરત જ અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું**, ચોથું વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી વિશાલલોચન અને નમોસ્તુ વર્ધમાનાય સૂત્ર પહેલા અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું**, દરેક જગ્યાએ વાંદણામાં આવતા "નિસીહિ" બોલતાં અવગ્રહમાં **પ્રવેશ કરવો,** અને "આવસ્સિયાએ" કહીને અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું.**

પક્ખિ-વગેરેમાં-શ્રમણસૂત્ર (વંદિત્તા) પછી અવગ્રહ **બહાર રહીને જ** પક્ખિઆદિનો આરંભ કરવો, ત્યારબાદ પ્રથમ વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી "સંબુદ્ધાખામણેણં" ખામીને અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું**, બીજું વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી "પત્તેઅખામણેણં" ખામીને અવગ્રહમાંથી **બહાર નીકળવું**, ત્રીજું વાંદણાનું જોડું સમાપ્ત થયા પછી શ્રમણસૂત્ર (વંદિત્તા) માં આવતા.

તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સ અબ્ભુટ્ઠિઓમિ આરાહણાએ

લેવામાં ઇરિયાવહિ કરવાનો પણ એકાન્ત નથી. ત્યાગમાં કાંઈ લેતાં પહેલાં અને પછી ઇરિયાવહિ કરાય છે.

પુનઃ ઇરિયાવહિ કરી–ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! સજ્ઝાય કરું? (કરેહ) ઇચ્છં, કહી નવકાર૦ ધમ્મોમંગલની પાંચ ગાથા૦ ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! ઉપયોગ કરું? (કરેહ) ઇચ્છં, ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! ઉપયોગ કરાવણી કાઉસ્સગ્ગ કરું? (કરેહ) ઇચ્છં, ઉપયોગ કરાવણી કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં–અન્નત્થ૦ એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ૦ પારી પ્રગટ નવકાર૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! (ગુરુ–**લાભ**), કહં લહેશું? (ગુરુ–**જહાગહિઅં પૂવ્વસાહૂહિં**). આવસ્સિઆએ? (ગુરુ–**જસ્સજોગો**), સજ્ઝાતરનું ઘર? (ગુરુ–**અમુકવ્યક્તિનું**)

–: પડિલેહણ (સાંજની) વિધિ :–

ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! બહુપડિપુન્ના પોરિસિ? (તહત્તિ) ખમા૦ ઇરિયાવહિ કરી–ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! પડિલેહણ કરું? (કરેહ) ઇચ્છં, ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦ વસતિ પ્રમાર્જું? (પમજ્જેહ) ઇચ્છં, કહી સવારની જેમ પાંચવાનાં (ઉપવાસ હોય તો મુહપત્તિ રજોહરણ અને આસન) પડિલેહવાં, પછી (પાંચવાનાં પડિલેહણ કરનારને ઇરિયાવહિ) ખમા૦ ઇચ્છકારી ભગવન્! પસાય કરી પડિલેહણા પડિલેહાવોજી? (પડિલેહાવેમિ) ઇચ્છં, કહી સ્થાપનાજી પડિલેહવા પરંતુ તેમાં પ્રથમ મુહપત્તિઓ વિ૦ સર્વ પડિલેહી છેલ્લા સ્થાપનાજી પડિલેહવા, પછી ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! ઉપધિ મુહપત્તિ પડિલેહઉં? (પડિલેહેહ) ઇચ્છં, કહી મુહપત્તિ પડિલેહી ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! સજ્ઝાય કરું? (કરેહ) ઇચ્છં, નવકાર૦ ધમ્મોમંગલ૦ ની પાંચ ગાથા૦ પછી આહાર (અશનાદિ) વાપર્યો હોય તો બે વાંદણાં૦ (ન વાપર્યું હોય તો ખમા૦) પછી ઇચ્છકારી ભગવન્ પસાયકરી પચ્ચક્ખાણનો આદેશ દેશોજી! કહી પચ્ચક્ખાણ કરે, ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦!

બેવાંદણાં૦ (નહિતો–ખમા૦) ઇચ્છકાર૦ અબ્ભુટ્ઠિઓ૦ બેવાંદણાં **પચ્ચક્ખાણ કરી** બહુવેલના બે આદેશ માગવા.

–: સંવચ્છરી ખામણા :–

પ્રથમ ઉપર પ્રમાણે છેલ્લા બે વાંદણાં સુધી દ્વાદશાવર્તવંદન કરવું.

(ચોમાસીશરૂ) ખમા૦ દેવસિઅ આલોઇઅ પડિક્કંતા ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! ચોમાસી મુહપત્તિ પડિલેહઉં ? (પડિલેહ) ઇચ્છં, મુહપત્તિ પડિલેહી બે વાંદણાં૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! ચોમાસિઅં આલોઉં ? (આલોએહ) ઇચ્છં આલોએમિ, જો મે ચોમાસિઓ૦ સવ્વસ્સવિ૦ ઇચ્છકારી ભ૦! પસાયકરી ચોમાસિતપ પ્રસાદ કરશોજી (ગુરુ–છટ્ઠભત્તેણં૦ આદિ યથાશક્તિ તપ કરી પહોંચાડવો) શિષ્ય પઇટ્ઠિઓ (તહત્તિ) કહે, બે વાંદણાં૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! અબ્ભુટ્ઠિઓહં પત્તેઅખામણેણં અબ્ભિંતર ચોમાસિઅં ખામેઉં ? (ખામેહ) ઇચ્છં ખામેમિ ચોમાસિઅં ચઉમાસાણં અટ્ઠપક્ખાણં એગસયવીસરાઇદિયાણં જંકિંચિ૦ બેવાંદણાં૦

(સંવચ્છરી શરૂ) ચોમાસી પ્રમાણે, પરંતુ ચોમાસીને ઠેકાણે સંવચ્છરી બોલવું (ગુરુ–તપમાં અટ્ઠમભત્તેણં૦ આદિબોલે) ખામણાંમાં–બારસમાસાણં ચોવીસપક્ખાણં તિસયસટ્ઠિરાઇદિયાણં૦ આદિ બોલવું. છેવટે પચ્ચક્ખાણ કરી બહુવેલના બે આદેશ માગવા.

–: પોરિસિની વિધિ :–

૭ ઘડી દિવસ ચઢ્યા પછી ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! બહુપડિપુન્નાપોરિસિ ? (તહત્તિ), ખમા૦ ઇરિયાવહિ૦ ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦! પડિલેહણ કરું ? (કરેહ) ઇચ્છં, કહી મુહપત્તિ પડિલેહવી **(ચોમાસામાં** પોરિસિ ભણાવીને **કાજો લેવો).**

પિંડ–ત્રણે કાળના લાભાલાભ, જીવિત, મરણ–વિ૦ કહેવું. (૪) **આજીવપિંડ**–પોતાના કુળ, જાતિ, શિલ્પ–વિ૦ના વખાણ કરવા. (૫) **વનીપકપિંડ**–દીનપણું જણાવવું. (૬) **ચિકિત્સાપિંડ**–ઔષધ–વિ૦ બતાવવું. (૭) **ક્રોધપિંડ**–ડરાવવું, શાપ આપવો. (૮) **માનપિંડ**–સાધુઓ પાસે એવી પ્રતિજ્ઞા કરે કે "હું લબ્ધિવાળો છું" તેથી સારો આહાર લાવી આપું, એમ કહી ગૃહસ્થને વિડંબના કરે. (૯) **માયાપિંડ**–જુદા જુદા વેશ પહેરે તથા ભાષા બદલે. (૧૦) **લોભપિંડ**–લાલસા વડે ઘણું ભટકે. (૧૧) **પૂર્વ-પશ્ચાત્ સંસ્તવ**–પહેલા ગૃહસ્થના મા–બાપની અને પછી સાસુ–સસરાની પ્રશંસાપૂર્વક તેમની સાથે પોતાનો પરિચય જણાવે. (૧૨ થી ૧૫) **વિદ્યા-મંત્ર-ચૂર્ણ-યોગપિંડ**–વિદ્યા, મંત્ર, નેત્રાંજન–વિ૦ ચૂર્ણ, પાદ-લેપાદિ યોગનો ઉપયોગ કરવો. (૧૬) **મૂળકર્મપિંડ**–ગર્ભનું સ્તંભન, ધારણ, પ્રસવ તથા રક્ષાબંધનાદિ કરવું.

સાધુ તથા ગૃહસ્થ બંનેના સંયોગથી થતા એષણાના ૧૦ દોષ

(૧) **શંકિત**–આધાકર્માદિક દોષની શંકાવાળો (૨) **મ્રક્ષિત**–મધ વિ૦ નિંદનીય પદાર્થોના સંઘટ્ટાવાળો (૩) **નિક્ષિપ્ત**–સચિત્તની મધ્યમાં રહેલું. (૪) **પિહિત**–સચિત્તથી ઢાંકેલું. (૫) **સંહૃત**–દેવાના પાત્રમાં રહેલા પદાર્થને બીજા પાત્રમાં નાંખીને તે વાસણથી આપવું. (૬) **દાયક**–બાળક, વૃદ્ધ, નપુંસક, ધ્રુજતો, આંધળો, મદોન્મત્ત, હાથ–પગ વિનાનો, બેડીવાળો, પાદુકાવાળો, ખાંસીવાળો, ખાંડનાર, દળનાર, ભુંજનાર, ફાડનાર, કાતરનાર, પિંજનાર, વિ૦ ૭ કાયના વિરાધક પાસેથી, તેમ જ ગર્ભાધાનથી આઠ માસ પછી (નવમા માસથી ઉઠ-બેસ કર્યા વિના આપે તો દોષ નહિ) તથા સ્તન્યજીવી બાળકને મૂકીને આપતી સ્ત્રી પાસેથી આહાર લેતાં (આહાર તથા સ્તન્યજીવી બાળકને મૂકે છતાં રડે નહિ તેવી સ્ત્રી પાસેથી આહાર લેતાં દોષ નહિ) **જિનકલ્પિ** તો ગર્ભાધાનથી જ તથા

માયં, મોસં પિજ્જં તહા દોસં (૮) કલહં અબ્ભક્ખાણં પેસુન્નં રઇઅરઇસમાઉત્તં; પરપરિવાયં, માયામોસં મિચ્છત્તસલ્લં ચ (૯) વોસિરિસુ ઇમાઇં, મુક્ખમગ્ગસંસગ્ગવિગ્ઘભૂઆઇં; દુગ્ગઇનિબંધણાઇં, અટ્ઠારસપાવઠાણાઇં (૧૦) એગોહં નત્થિ મે કોઇ, નાહમન્નસ્સ કસ્સઇ; એવં અદીણમણસો, અપ્પાણમણુસાસઇ (૧૧) એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણદંસણસંજુઓ; સેસા મે બાહિરા ભાવા, સવ્વે સંજોગલક્ખણા (૧૨) સંજોગમૂલા જીવેણ, પત્તા દુક્ખપરંપરા; તમ્હા સંજોગસંબંધં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં (૧૩) અરિહંતો મહ દેવો, જાવજ્જીવં સુસાહુણો ગુરુણો; જિણપન્નત્તં તત્તં, ઇઅ સમ્મત્તં મએ ગહિઅં (૧૪) આ ગાથા ત્રણવાર કહેવી, પછી ત્રણ (ગૃહસ્થે-સાત) નવકાર ગણવા પછી.

ખમિઅ ખમાવિઅ મઇ ખમહ, સવ્વહ જીવનિકાય; સિદ્ધહ સાખ આલોયણહ, મુજ્ઝહ વઇર ન ભાવ (૧૫) સવ્વે જીવા કમ્મવસ, ચઉદહરાજ ભમંત; તે મે સવ્વ ખમાવિઆ, મુજ્ઝવિ તેહ ખમંત (૧૬) જં જં મણેણ બદ્ધં, જં જં વાએણ ભાસિઅં પાવં, જં જં કાએણ કયં, મિચ્છા મિ દુક્કડં તસ્સ (૧૭).

—: વાર્ષિક કાઉસ્સગ્ગની વિધિ :—

ચૈત્ર સુદ ૧૧-૧૨-૧૩ અથવા ૧૨-૧૩-૧૪ અથવા ૧૩-૧૪-૧૫ એ ત્રણ દિવસ દરરોજ દેવસિઅ પ્રતિક્રમણમાં સજ્ઝાય પછી—ખમા૦ ઇરિયાવહિ કરી—ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦ ! અચિત્તરજ ઓહડ્ડાવણત્થં કાઉસ્સગ્ગ કરું ? (કરેહ) ઇચ્છં, અચિત્તરજ ઓહડ્ડાવણત્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં-અન્નત્થ૦ ચાર લોગસ્સ (સાગરવર ગંભીરા સુધી)નો કાઉસ્સગ્ગ૦ પારી-લોગસ્સ૦

—: લોચના કાઉસ્સગ્ગનો વિધિ :—

લોચ કરવો હોય તે દિવસે લોચ કર્યા અગાઉ ખમા૦ ઇરિયાવહિ કરી ખમા૦ ઇચ્છા૦ સં૦ ભ૦ ! (સચિત્ત) અચિત્તરજ ઓહડ્ડાવણત્થં

દુક્કડં, પોસહના અઢાર દોષમાં જે કોઈ પાપદોષ લાગ્યા હોય તે મિચ્છામિ દુક્કડં.

—: મન્નહજિણાણં (શ્રાવકનાં ૩૬ કર્તવ્ય) :—

મન્નહ જિણાણમાણં, મિચ્છં પરિહરહ ધરહ સમ્મત્તં; છવ્વિહ આવસ્સયમ્મિ, ઉજ્જુત્તો હોઇ પઇ દિવસં (૧) પવ્વેસુ પોસહવયં, દાણં સીલં તવોઅ ભાવોઅ; સજ્ઝાય નમુક્કારો, પરોવયારો અ જયણા અ (૨) જિણપૂઆ જિણથુણણં, ગુરુથુઅ સાહમ્મિઆણ વચ્છલ્લં; વવહારસ્સય સુદ્ધી, રહજત્તા તિત્થજત્તાય (૩) ઉવસમ વિવેગ સંવર, ભાસાસમિઇ છજ્જીવકરુણાય; ધમ્મિઅજણસંસગ્ગો, કરણદમો ચરણપરિણામો (૪) સંઘોવરિબહુમાણો, પુત્થયલિહણં પભાવણાતિત્થે; સડ્ઢાણ કિચ્ચમેઅં, નિચ્ચં સુગુરૂવએસેણં (૫)

—: ગમણાગમણે આલોચન સૂત્ર :—

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! ગમણાગમણે આલોઉં? (આલોએહ) ઇચ્છં આલોએમિ.

ઇર્યાસમિતિ, ભાષાસમિતિ, એષણાસમિતિ, આદાનભંડમત્તનિક્ખેવણાસમિતિ, પારિટ્ઠાપનિકાસમિતિ, મનોગુપ્તિ, વચનગુપ્તિ, કાયગુપ્તિ, એ પાંચ સમિતિ, ત્રણ ગુપ્તિ, **અષ્ટપ્રવચનમાતા**, શ્રાવકતણે ધર્મે સામાયિક પોસહ લીધે રૂડી પેરે પાળી નહિ, જે કંઈ ખંડના-વિરાધના હુઇ હોય, તે મિચ્છામિ દુક્કડં

—: પચ્ચક્ખાણ (પ્રભાતનાં) :—

(૧) **મુટ્ઠિસહિઅં**–મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાઇ **અન્નત્થણાભોગેણં**, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં વોસિરઇ.

(૨) **નમુક્કારસહિઅં મુટ્ઠિસહિઅં**–ઉગ્ગએ સૂરે નમુક્કારસહિઅં મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાઇ, ચઉવ્વિહં પિ આહારં–અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થ૦થી ઉપર **પ્રમાણે.**

તિવિહાર ઉપવાસ-સૂરે ઉગ્ગએ અબ્ભત્તટ્ઠં પચ્ચક્ખાઇ તિવિહંપિ આહારં-અસણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થ૦ સહસા૦ પારિટ્ઠા૦ મહત્તરા૦ સવ્વ૦

પાણહાર પોરિસિં (સાડ્ઢપોરિસિં૦ સૂરે ઉગ્ગએ પુરિમડ્ઢ અવડ્ઢ૦) મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાઇ, અન્નત્થ૦ સહસા૦ પચ્છન્ન દિસા૦ સાહુ૦ મહત્તરા૦ સવ્વ૦ પાણસ્સ૦થી ઉપર પ્રમાણે.

(ચોથભક્તાદિ હોય તો—ચોથ, છટ્ઠ, અટ્ઠમ, દસ, બારસ, ચઉદ્દસ, સોલસ, અટ્ઠારસ, વીસ, બાવીસ, ચોવીસ, છવ્વીસ, અટ્ઠાવીસ, તીસ, બત્તીસ, ચોત્રીસ, આ દરેકની સાથે **ભત્તં અબ્ભત્તટ્ઠં** શબ્દ જોડી બોલવું).

(૮) પાણહાર-પાણહાર પોરિસિં૦થી ઉપર પ્રમાણે (છટ્ઠ આદિવાળાને પ્રથમ દિવસ પછી)

(૮) ચઉવ્વિહાર ઉપવાસ-સૂરે ઉગ્ગએ અબ્ભત્તટ્ઠં પચ્ચક્ખાઇ ચઉવ્વિહંપિ આહારં-અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થ૦ સહસા૦ પારિટ્ઠા૦ મહત્તરા૦ સવ્વ૦ વોસિરઇ૦

—: પચ્ચક્ખાણ (સાંજના) :—

(૧) ચઉવ્વિહાર ઉપવાસ-પારિટ્ઠાવણિયાગારેણં વિના સવારની જેમ.

(૨) પાણહાર-પાણહાર દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઇ અન્નત્થ૦ સહસા૦ મહત્તરા૦ સવ્વ૦ વોસિરઈ.

(૩) ચઉવ્વિહાર-દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઇ ચઉવ્વિહંપિ આહારં-અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થ૦થી ઉપર પ્રમાણે.

(૪) તિવિહાર-દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઈ તિવિહંપિ આહારં-અસણં ખાઈમં સાઇમં અન્નત્થ૦થી ઉપર પ્રમાણે.

(૫) દુવિહાર-દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઈ દુવિહંપિ આહારં-અસણં ખાઇમં અન્નત્થ૦ થી ઉપર પ્રમાણે.

કાળ	કા૦સુ૦૧૫થી	ફા૦સુ૦૧૫થી	આ૦સુ૦૧૫થી
પાણી	૪, પ્રહર	૫, પ્રહર	૩, પ્રહર
સુખડી	૧, માસ	૨૦, દિન	૧૫, દિન
કાંબળી	૪, ઘડી	૨, ઘડી	૬, ઘડી
પલ્લા	૪	૩	૫

(૧) ફાગણ સુદ ૧૫થી–શાકપાલો, નવું પીલેલ તલનું તેલ, બદામ વિના મેવો, ખજુર, ખારેક, ટોપરાની કાચલીઓ (ગોળો ફોડેલ બીજે દિને અભક્ષ) આઠ માસ બંધ. **(૨) આર્દ્રાથી**–કેરી અને કાચી ખાંડ કાર્તક સુદ ૧૪ સુધી બંધ. **(૩) અસાડ સુદ ૧૫થી**–બદામ ચાર માસ બંધ (આખા ફોડેલ બીજે દિને અભક્ષ)

—: અણાહારી :—

(૧) અગર (૨) અફીણ (૩) નિંબપંચાંગ (૪) આસન (૫) તગરગંઠોડાં (૬) એળીઓ૦ ઘણા દિન ન વાપરવો (૭) હળદર (૮) અંબર (૯) પાનની જડ (૧૦) અતિવિષ કળી (૧૧) ગોમૂત્ર (૧૨) ઉપલેટ (૧૩) જવખાર (૧૪) કરીયાતુ (૧૫) ગળો (૧૬) કસ્તુરી (૧૭) ગુગળ (૧૮) કડુ (૧૯) દાડમછાળ (૨૦) તમાકુ (૨૧) ચિત્રમૂળક (૨૨) કાથો અથવા ખેરસાર (૨૩) ત્રિફળા (૨૪) ફટકડી (૨૫) કુંવારનાં મૂળ (૨૬) બહેડાંની છાળ (૨૭) બુચકણ (૨૮) બીયો (૨૯) હીરાબોલ (૩૦) રીંગણી (૩૧) હીંમજ અને હરડે (૩૨) સાજીખાર (૩૩) સુખડ (૩૪) સુરોખાર (૩૫) અફીણ અને કેસરનો લેપ (૩૬) લોબન (૩૭) દર્ભમૂળ (૩૮) વખમો (૩૯) રક્ષા (૪૦) પુંવાડીયાના બીજ (૪૧) કસ્તુરી સાથે અંબર (૪૨) કેરમૂળ (૪૩) બાવળ છાલ (૪૪) ગોમૂત્ર ત્રિફળા ગોળી (૪૫)

—: આગમનું રહસ્ય :—

(૧) “અસઢાઽઽઇણ્ણમણવજ્જં ગીયત્થ અવારિયં” તિ મજ્ઝત્થા; આયરણા વિ હુ આણા, ત્તિ વિયાણઓ સુબહુ મન્નંતિ (૪૯)

દંભ વિનાના પુરુષોએ આચરેલું તથા શાસ્ત્ર સાપેક્ષ તેમજ ગીતાર્થ પુરુષોએ નિષેધ નહિ કરેલ એવી પ્રવૃત્તિઓને પણ ભગવાનની આજ્ઞાતુલ્ય માની મધ્યસ્થ પુરુષો વિનયપૂર્વક તેનું બહુમાન કરે છે. (ચૈ૦ ભા૦)

(૨) સૂત્ર, ચૂર્ણિ, નિર્યુક્તિ, ભાષ્ય, વૃત્તિ, પરંપરા, અને અનુભવ,

આ સાતે શાસ્ત્રનાં અંગ કહ્યાં છે, માટે આ સાતથી સત્ય અર્થ પ્રાપ્ત થાય, આ સાતથી અવિરુદ્ધ માર્ગ તે જિનાજ્ઞા (ઠાણાંગ).

(૩) આણાઇ તવો આણાઇ સંજમો, તહય દાણમાણાએ; આણારહિઓ ધમ્મો, પલાલ પુલવ્વ પડિહાઇ (૩૨)

જિનેશ્વરની આજ્ઞાપૂર્વક જે કંઇ કરવું, તે-તપ, તે-સંયમ અને તે-દાન જાણવું.

જિનેશ્વરની આજ્ઞારહિત પોતાની બુદ્ધિથી સારામાં સારું કરવામાં આવે તો પણ તે સર્વ ઘાસની જેમ નિરર્થક છે (સં૦સિ૦)

(૪) વીતરાગ ! સપર્યાતઃ, તવાજ્ઞાપાલનં પરં; આજ્ઞારાદ્ધા વિરાદ્ધા ચ, શિવાય ચ ભવાય ચ (૪)

કલિકાળ સર્વજ્ઞ **શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય** ભગવંત વીતરાગ સ્તોત્રમાં ફરમાવે છે કે :— હે વીતરાગ ! તારી દ્રવ્યપૂજાથી પણ તારી આજ્ઞાનું પાલન કરવું તે વધારે શ્રેષ્ઠ છે.

કારણ કે :— આજ્ઞાનું પાલન કરવાથી સર્વ દુઃખથી મુક્ત થવાય છે. અને આજ્ઞાનું ખંડન કરવાથી સંસારમાં રખડપટ્ટી વધારાય છે.

અને ભગવાનની આજ્ઞાને લક્ષમાં રાખીને તેમની આજ્ઞાને અનુસરીને જે કંઈ વ્યવહાર કરવો તે સર્વ સાચો વ્યવહાર છે.

પ્રભુની આજ્ઞાની અપેક્ષા વિનાનો સર્વ વ્યવહાર સંસારની જ વૃદ્ધિ કરનાર છે.

માટે ભગવાનની આજ્ઞાની અપેક્ષા રાખ્યા વિના જે કંઈ વ્યવહાર થાય છે તેમાં પ્રીતિ ધારણ કરવી નહિ.

(૯) માસે માસે ઉ જા અજ્જા, એગસિત્થેણ પારએ;
કલહે ગિહત્થ માસાહિં, સવ્વં તીઇ નીરત્થયં (૧૩૪)

ગચ્છાચાર૦માં જણાવ્યું છે કે:—માસખમણને પારણે માસખમણ, બે માસીને પારણે બે માસી, ત્રણ માસીને પારણે ત્રણ માસી આદિ કરે, અને પારણામાં એક જ વખત ભાત-કુરી આદિ વાપરનારી સાધ્વી, ભગવાનની આજ્ઞાવિરુદ્ધ થઈ કોઈના મર્મ ઉઘાડે, આળ આપે, શાપ આપે, તેમજ ગાળો બોલીને ઝઘડો કરે, તો તેનું સર્વ તપ-જપ-ચારિત્ર નિષ્ફળ બને છે.

(૧૦) જં અન્નાણિ કમ્મં ખવેઈ, બહુઆહિં વાસકોડીહિં;
તં ણાણી તિહિગુત્તો, ખવેઇ ઉસાસમિત્તેણ (અનુ૦)

ઉગ્ર તપ-જપ આદિ અનેક કષ્ટકારી ક્રિયાઓ ક્રોડો વર્ષ સુધી કરીને અજ્ઞાની આત્મા જેટલા કર્મોનો ક્ષય કરે છે, તેટલા કર્મોને મન વચન અને કાયાની અશુભ પ્રવૃત્તિને રોકનાર જ્ઞાની આત્મા શ્વાસોશ્વાસમાં ક્ષય કરે છે.

(૧૧) કિં બહુણા ઈહ જહ જહ, રાગ દોસા લહું વિલિજ્જંતિ;
તહ તહ પયટ્ટિઅવ્વં, એસા આણા જિણંદાણં (૧૬૫)

ઉ૦ શ્રીમદ્યશોવિજયજી ગુરુતત્વનિશ્ચયમાં આગમનું રહસ્ય અર્થાત્ ભગવાનની આજ્ઞા કોને કહેવાય તે બતાવે છે કે:— જેમ જેમ રાગ-દ્વેષ અને મોહ ઓછા થાય, તેમ તેમ વર્તવું,

(૫) વડીલના વિરહમાં દેવવંદનની જેમ સ્થાપનાજીને દરરોજ ગુરુવંદન કરવું જોઈએ.

દરેક ક્રિયામાં સ્થાપનાજી પાસે ગુરુની જેમ જ ગુરુ આજ્ઞા આદેશ માગવા, અને સાક્ષાત્ ગુરુદેવ જ આજ્ઞા આપે છે તેમ સમજવું.

(૬) ગુરુ અથવા વડીલથી સ્વપક્ષે (પુરુષથી પુરુષે અને સ્ત્રીથી સ્ત્રીએ) સાડાત્રણ હાથ અને પરપક્ષે (સ્ત્રીથી પુરુષે અને પુરુષથી સ્ત્રીએ) તેર હાથ અવગ્રહ રાખી દૂર રહેવું, પરંતુ જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે વડીલની આજ્ઞા મેળવીને અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરવો.

(૭) હીણસ્સવિ સુદ્ધપરૂવગસ્સ નાણાહિયસ્સ કાયવ્વં;
જણચિત્તગાહણત્થં, કરિંતિ લિંગાવસેસે વિ

શિથિલ આચારવાળો હોય પરંતુ અગાધજ્ઞાની હોય, અને શુદ્ધ દેશના આપતો હોય તો લોક અપવાદ નિવારણ કરવા તેનું વૈયાવચ્ચ, અલ્પજ્ઞાનિ અને ઉગ્ર ક્રિયાવાળાએ કરવું જોઈએ. અન્યથા શાસન હેલના (સાધુઓ ઉપર અભાવ) થાય કે :—આ લોકો ઘર છોડ્યાં પરંતુ પરસ્પર ઈર્ષ્યાવાળા છે. (૩૪૭ ઉ૦ મા૦)

—: સાધુત્વની ભાવના :—

(૧) સમસ્ત જગત (ષડ્ દ્રવ્યાત્મક)ને અનાદિ–અનંત તેમ જ ઉત્પાદ–વ્યય–ધ્રુવ સ્વરૂપ જાણીને **મધ્યસ્થભાવ** ધારણ કરે (૨) સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી **શ્રી વીતરાગ** ભગવંતોએ ભાખેલ હેય–ઉપાદેય સ્વરૂપી મોક્ષમાર્ગમાં **અવિચલિત શ્રદ્ધા** ધારણ કરે (૩) શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતોએ ભાખેલ શુદ્ધાત્મસ્વરૂપને નયસ્વરૂપે યથાર્થ જાણી અનાદિ–અનાત્મકભાવને **દૂર કરવા** પ્રયત્ન કરે. (૪) નિરંતર પોતાના આત્માની **શુદ્ધિનું** લક્ષ રાખે (૫) જગતના સમસ્ત જીવો પ્રત્યે યથાયોગ્ય **મૈત્રી–પ્રમોદ–માધ્યસ્થ** અને **કારુણ્યભાવ** રાખે (૬) પાંચ મહાવ્રતોના પાલનમાં સદા **ઉત્સાહી** ચિત્તવાળો રહે (૭) પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયોથી **વિરામ** પામે (૮) સાધુના પ્રધાનભાવ

(૫) કોઈ વખત લઘુ [સાધુ–સાધ્વી] બોલી જાય તો પણ સહન કરતાં શીખી લેવું.

(૬) આગંતુક [મહેમાન] સાધુ–સાધ્વી સાથે લેવા–દેવાનો તથા ભક્તિ અને વંદનનો વ્યવહાર ગુરુની આજ્ઞા પૂર્વક કરવો.

(૭) ઉન્માર્ગે જતા શિષ્યને ગુરૂ અટકાવે અને હિતવચન કહે, ઉન્માર્ગે જતા ગુરૂને શિષ્ય અટકાવે અને હિતવચન એકાન્તમાં વિનયપૂર્વક કહે, તેવી રીતે સાધુ–સાધ્વી–શ્રાવક–શ્રાવિકામાં પરસ્પર જાણવું, જેમકે એક શ્રાવિકા પણ ઉન્માર્ગે જતા ધુરંધર આચાર્યને પણ હિતવચન કહી શકે છે.

(૮) પરસ્પર સંપ રાખવો, અને હળીમળીને રહેવું, સ્વભાવ ચીડીયો રાખવો નહીં, ઇર્ષ્યા અને નિન્દાનો સદંતર ત્યાગ કરવો.

(૯) "ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં"

હે ક્ષમાશ્રમણ ! હું આપને વંદન કરવાને ઇચ્છું છું, આમાં 'ખમા' એટલે 'ક્ષમા' રાખવી એ સાધુનું મુખ્ય કર્તવ્ય બતાવ્યું છે,

(૧૦) વૈયાવચ્ચ કરવામાં કાયર ન બનવું, કારણ કે મહાન પુણ્યનો ઉદય હોય તોજ ભક્તિનો લાભ મળે, અભ્યંતર ભક્તિ તેજ કહેવાય કે જે ગુરૂનું ચિત્ત પ્રસન્ન રાખવું અથવા ગુરૂની આજ્ઞાનું પાલન કરવું.

(૧૧) નવરા બેસી રહેવું નહીં, પરંતુ ભણવું, અર્થ વિચારવા, વાંચવું, સ્વાધ્યાય કરવો, જાપ જપવો, ધ્યાન કરવું, અગર સેવા–ભક્તિ કરવી.

(૧૨) જ્ઞાનાવરણીયના ઉદયે જ્ઞાન ઓછું હશે તો ચાલશે, શરીરની શક્તિના અભાવે તપશ્ચર્યા ઓછી કરશો તો પણ ચાલશે, બેઠા બેઠા ક્રિયા કરશો તોપણ ચાલશે, પરંતુ "વ્યવહારશુદ્ધિ" પહેલી જોઈશે, કારણ કે એક વખત પણ ફક્ત વ્યવહાર બગાડ્યો તો પણ લોકો સદાયને માટે શંકાની દૃષ્ટિએ જોશે–આંગળી કરશે,

(૧૮) મલીન વ્યવહારવાળા સાધુ-સાધ્વી શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓનો ઘણો પરિચય રાખવો નહીં, ઉચિત સાચવવું, ત્યાંથી ખસી જવું, છેવટે ગામ છોડી દેવું.

(૧૯) આપણા નિમિત્તે કોઈ અધર્મ પામે-પાપકર્મ બાંધે કે પતિત થતું હોય તો આપણી પ્રવૃત્તિ બદલાવવી જોઈએ, જેમ કે-ગામ છોડવું, તેવા સ્થાને જવું નહીં, સંસર્ગમાં ન આવવું, દૂર ખસી જવું.

(૨૦) દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવને આશ્રી **સંયમની શુદ્ધિ** અને **આત્મગુણ** (દર્શન-જ્ઞાન અને ચારિત્ર) **ની વૃદ્ધિ** થાય તે પ્રમાણે વર્તવું.

—: શિષ્ય-ગુરુની પ્રશ્નોત્તરી :—

(૧) ઇચ્છા૦ સંદિ૦ ભગવન્? લાભ (૨) કહં લઇશું? જહા ગહિયં પૂવ્વસાહૂહિં (૩) આવસ્સિઆએ? જસ્સજોગો (૪) સજ્જાતરનું ઘર? અમુક વ્યક્તિનું (૫) ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ? છંદેણં, ગુરુ-કામમાં હોય તો **પ્રતિક્ષસ્વ** અથવા **ત્રિવિધેન** કહે (૬) અણુજાણહ મે મિઉગ્ગહં? અણુજાણામિ (૭) વઇક્કંતો? તહત્તિ (૮) જત્તા-ભે? તુબ્ભંપિ વટ્ટએ? (૯) જવં-ચ-ભે? એવં (૧૦) **દેવસિઅં** વઇક્કમં? અહમવિ ખામેમિ તુમં (૧૧) સ્વામિ સાતા છેજી? દેવગુરુ પસાયે (૧૨) ભાત-પાણીનો લાભ દેજોજી? વર્તમાન જોગ (૧૩) ઇરિયાવહિયં પડિક્કમામિ? પડિક્કમેહ (૧૪) પડિલેહઉં? પડિલેહેહ (૧૫) સંદિસાહઉં? સંદિસાવેહ (૧૬) ઠાઉં? ઠાએહ (૧૭) કરું? કરેહ (૧૮) બહુપડિપુન્ના પોરિસિ? તહત્તિ (૧૯) પ્રમાર્જું? પમજ્જેહ (૨૦) પડિલેહણા પડિલેહવાવોજી? પડિલેહેહ (૨૧) આલોઉં? આલોહેહ (૨૨) ઇ૦ સં૦ ભ૦? પડિક્કમેહ (૨૩) ખામેઉં? ખામેહ (૨૪) ઇ૦ ભ૦ પ૦ **પક્ખિ** તપ પ્રસાદ કરશોજી? ચોથભત્તેણં૦ (છઠ્ઠ-

આહાર ને ઉંઘ વધાર્યાં વધે અને ઘટાડ્યા ઘટે, તેમજ આહાર વધારવાથી ઉંઘપણ વધે છે.

(૨) જે જગ્યાએ ઉંઘ્યા હોઈએ કે રાઇપ્રતિક્રમણ કર્યું હોય, તે જગ્યાનો સ્વામી શય્યાતર થાય, પરંતુ એક જગ્યાએ ઉંઘ્યા અને બીજી જગ્યાએ રાઇપ્રતિક્રમણ કર્યું હોય તો બન્ને જગ્યાઓના બન્ને સ્વામી શય્યાતર થાય.

(૩) દરેક ક્રિયા પૂર્વ અથવા ઉત્તર દિશા સન્મુખ કરવી.

(૪) ક્રિયા કરતાં સ્થાપનાજી મસ્તક ઉપર અને પગથી નીચાણમાં રાખવા નહિ.

(૫) સ્થાપનાજી ઉપર રેશમી રૂમાલો તેમજ આકર્ષણ ભરેલા સુતરાઉ રૂમાલો રાખવા તે બોજારૂપ છે.

(૬) વિભૂસાવત્તિઅં ભિક્ખૂ, કમ્મં બંધઇ ચિક્કણં;
સંસારસાયરે ઘોરે, જેણં પડઇ દુરુત્તરે (૬-૬૬)

કામળી, સંથારીયા, ઓધારીયા આદિને ડીઝાઇનો પાડી રંગબેરંગી ભરત ભરવું તેમજ કપડાની ટાપટીપ અને શરીરની શોભા કરનાર સાધુ-સાધ્વી ચીકણાં કર્મ બાંધે છે તથા અત્યંતદીર્ઘ અને ભયંકર એવા સંસારસમુદ્રમાં બુડે છે (દ૦ વૈ૦)

(૭) દરેક ક્રિયામાં વચ્ચે બીજી વાતો કરાય નહિ.

(૮) ખેદોદ્વેગ ક્ષેપોત્થાન-ભ્રાન્ત્યન્યમુદ્રુગાસંગૈઃ;
યુક્તાનિ હિ ચિત્તાનિ, પ્રબન્ધતો વર્જયેન્મતિમાન્ (૩)

(૧) ખેદ-થાક, પ્રેમનો અભાવ, પૂર્વક્રિયાના દુઃખથી ઉત્તર ક્રિયાના અભાવ રૂપ દુઃખ, માર્ગથી થાકેલા માણસની માફક ઉદાસ (૨) ઉદ્વેગ-વેઠ, "કષ્ટવાળી ક્રિયાઓ છે" એવા જ્ઞાનથી અનુત્સાહ, ક્રિયા કરે તો પણ આનંદ ન આવે (૩) ક્ષેપ-એક ક્રિયા કરતાં બીજી ક્રિયામાં ચિત્ત જવું (૪) ઉત્થાન-અઠરેલ મન, ઉતાવળીઓ સ્વભાવ (૫) ભ્રાન્તિ-સૂત્ર બોલ્યા કે નહિ તે યાદ ન રહેવું, એક

(૧૪) કાઉસ્સગ્ગમાં **છીંક** આવે તો અથવા કોઈ **થોય** ભૂલે તો કાઉસ્સગ્ગ પારીને જ બોલાય (ભૂલ કહાય) પરંતુ **હુંકારા કરવા નહિ, તેમ પાર્યા વિના બોલાય પણ નહિ.**

(૧૫) કાઉસ્સગ્ગ જેટલો જેટલો કરવાનો હોય તેનાથી વધારે કે ઓછો કરવામાં આવે તો **અવિધિ દોષ લાગે.**

(૧૬) દેરાસરમાં કાઉસ્સગ્ગ કરતાં **પ્રભુ ઉપર દૃષ્ટિ રાખવી** અને ઉપાશ્રયમાં કાઉસ્સગ્ગ કરતાં **નાસિકા ઉપર** અથવા **સ્થાપનાજી** ઉપર દૃષ્ટિ રાખવી.

(૧૭)ઇરિયાવહિથી ભરહેસર૦ની સજ્ઝાય સુધી ક્રિયા કરી સ્વાધ્યાય અથવા ધ્યાન કરવું.

(૧૮) રાત્રિમાં શિયલભંગ સંબંધી સ્વપ્ન (કુસ્વપ્ન) આવેલ હોય તો સાગરવરગંભીરા સુધી. નહિ તો (અથવા દુઃસ્વપ્ન આવેલ હોય તો) ચંદેસુનિમ્મલયરા સુધી ચાર લોગસ્સનો કુસુમિણ૦ નો કાઉસ્સગ્ગ કરવો **(વ્ય૦ ભા૦)**

(૧૯) કુસ્વપ્ન–રાગથી (મોહ–માયા–લોભથી) આવે. **દુઃસ્વપ્ન–દ્વેષથી** (ક્રોધ–માન–ઇર્ષ્યા–ખેદથી) આવે.

(૨૦) કુસુમિણ૦નો કાઉસ્સગ્ગ કર્યા પછી **ઉંઘાય નહિ,** જો **ઉંઘે તો** ફરીથી કુસુમિણ૦નો કાઉસ્સગ્ગ કરવો જોઈએ.

(૨૧) સવારના પ્રતિક્રમણમાં તપચિન્તવણીના કાઉસ્સગ્ગમાં તપનું ચિન્તવન કરવું જોઈએ.

(૨૨) તપ ચિન્તવવાની રીત—ભગવાન મહાવીરે છમાસી તપ કર્યો હતો, હે ચેતન ! તે તપ તું કરીશ ? શક્તિ નથી–પરિણામ નથી, એક દિવસ ન્યૂન છમાસી કરીશ ? શક્તિ નથી–પરિણામ નથી, તેવી રીતે એકેક દિવસ વધતાં ૨૯ દિવસ ન્યૂન છમાસી કરીશ ? શક્તિ નથી–પરિણામ નથી, તેવી રીતે પાંચ–ચાર–ત્રણ

(૨૪) પચ્ચક્ખાણ લેતાં પચ્ચક્ખામિ અને વોસિરામિ બોલવું, પચ્ચક્ખાણ આપતાં પચ્ચક્ખાઈ અને વોસિરઈ બોલવું, અને પચ્ચક્ખાણ બીજાને આપતાં અને સાથે પોતે લેતાં પચ્ચક્ખાઈ–પચ્ચક્ખામિ અને વોસિરઇ–વોસિરામિ એમ બંને બોલવું.

(૨૫) કોઈ પણ આત્માએ પચ્ચક્ખાણ માગતી વખતે ચોવિહાર ઉપવાસ સિવાય સવારના દરેક પચ્ચક્ખાણમાં સાથે **મુઠસી** બોલવાનું પણ ભૂલવું જોઈએ નહિ.

કારણ કે :—મુઠસી સાથે ન હોય તો પચ્ચક્ખાણનો ટાઇમ થઈ ગયા પછી વિરતિનો લાભ મળે નહિ, અને **મુઠસી** સાથે લેતાં પચ્ચક્ખાણ ઉપરાંત ગમે તેટલો ટાઇમ થઈ જાય તો પણ **વિરતિ** (તપ)નો લાભ મળે.

(૨૬) દરેક પચ્ચક્ખાણ પારતાં **મુઠીવાળીને** પચ્ચક્ખાણ પારવું જોઇએ, મુઠી વાળ્યા વિના **સીધો હાથનો પંજો** રાખી પચ્ચક્ખાણ પારવામાં આવે તો પચ્ચક્ખાણનો **ભંગ થાય.**

(૨૭) અપવાદ કારણે રાઈયપ્રતિક્રમણ રાત્રિના બાર વાગ્યાથી દિવસના બાર વાગ્યા સુધી થાય.

(૨૮) સાંજનું પ્રતિક્રમણ જેવી રીતે ઊભા થઈને અને જેટલો ટાઇમ લગાડીને કરીએ છીએ, તેવી રીતે સવારનું પ્રતિક્રમણ પણ કરવું.

(૨૯) ભૂયાંસો ભૂરિલોકસ્ય, ચમત્કારકરા નરાઃ;
રંજયન્તિ સ્વચિત્તં યે, ભૂતલે તે તુ પંચષ૨ (૧)

જગતને દેખાડનારા ઘણા માણસો હોય છે, પરંતુ પોતાના **આત્માને માટે** જ્ઞાન–ધ્યાન અને ક્રિયામાં ઉદ્યમ કરનાર આ પૃથ્વી ઉપર ગણ્યા ગાંઠ્યા જ હોય છે.

(૩૦) આયંબિલ છટ્ઠ–અટ્ઠમ–અટ્ઠાઇ આદિ ઘણા તપો કર્યા પરંતુ **લાલસા** અને **આધાકર્મી** આદિ કેટલા દોષો છોડયા ?

પડિલેહણ કરેલા વસ્ત્રો, પડિલેહણ નહિ કરેલા વસ્ત્રો સાથે ભેગા થાય તો ફરી દરેકનું પડિલેહણ કરવું જોઈએ.

કામળીનું પડ જુદું કરીને બન્નેનું જુદું જુદું પડિલેહણ કરવું જોઈએ. કામળીના જોટાને પણ સીંગળ કરીને પડિલેહણ કરવું જોઈએ.

(૩૩) દેવદર્શન, આહાર, નિહાર, વિહાર, માત્રુ, અને વિદ્યા- આ છ કારણે ઉપાશ્રય બહાર જવાય.

(૩૪) ઉત્સર્ગમાર્ગે આહાર-નિહાર અને વિહાર ત્રીજા પહોરમાં બતાવેલ છે.

(૩૫) સૂર્યોદય પછી વિહાર કરવો તે હિતકારી છે. સૂર્યોદય પહેલાં વિહાર કરવામાં ઇર્યાસમિતિનું પાલન થાય નહિ, સૂર્યાસ્ત પછી વિહાર કરવામાં ઇર્યાસમિતિનું પાલન થાય નહિ, જ્યાં જયણા નથી ત્યાં મિથ્યાત્વ હોય છે.

(૩૬) કારણ વિના પહેલા પહોરમાં ગોચરી અને સ્થંડિલ જવામાં અને વિહાર કરવામાં વધારે દોષ, બીજા પહોરમાં ઓછો દોષ, ત્રીજા પહોરમાં શુદ્ધિ વધારે અને ચોથા પહોરમાં પણ દોષ લાગે.

થંડા પહોરમાં જીવોનો ઉપદ્રવ વધારે હોય છે, તેમજ કાળ વખતે અપકાયના જીવોની પણ વિરાધના થાય, માટે બને ત્યાં સુધી કાળ વખતે બહાર નીકળવું નહિ.

(૩૭) ગાઢ કારણે કાળ વખતે અને વર્ષાદ વખતે ખૂલ્લા આકાશમાં લઈ ગયેલા કાંબળી-તરપણી-કાચલી વિગેરે એક બાજુ ધીરે ધીરે મુકી દેવાં જોઈએ, અને પોતાની મેળે સુકાઇ જાય ત્યાર પછી જ તે ઉપયોગમાં લઇ શકાય, અને કાળ વખતે લઇ ગયેલ કાંબળીની ૪૮ મિનિટ પછી ઘડી વાળી શકાય, તેના પહેલા ઘડી વાળે તો અપૂકાય અને ત્રસકાયની વિરાધના થવાનો સંભવ છે.

કાળ વખતે ખૂલ્લા આકાશમાં કપડાં સુકાવાય નહિ. સુકવેલા કપડાઓના છેડાઓથી વાયુ વડે ઝાપટ લાગે નહિં તે ધ્યાનમાં રાખવું. તડકામાં કપડાં સુકવાય નહિ.

(૪૩) નવકલ્પી વિહારનું પાલન કરવું જોઈએ, ચોમાસાના ચાર માસનો એક અને શેષકાળમાં દર માસે એકેક થઈને આઠ, એમ એક વર્ષમાં નવ વિહારતો ઓછામાં ઓછા કરવા જોઈએ, પરંતુ રોગ, જંઘાબળ ક્ષીણતા, વિદ્યાભ્યાસ અને વર્ષાદ આદિના કારણે, ચારિત્ર ને દુષણ લગાડયા વિના જીંદગી સુધી પણ એક જગ્યાએ રહી શકે, પરંતુ છેવટે ખૂણો બદલાવીને પણ ભગવાનની આજ્ઞાનું પાલન કરવું જોઈએ, નહિતર આજ્ઞાભંગનો દોષ લાગે (કલ્પ૦)

(૪૪) વાસાવાસં પજ્જોસવિયાણં કપ્પઇ નિગ્ગંથાણ વા નિગ્ગંથીણ વા સવ્વઓ સમંતા સક્કોસં જોયણં ઉગ્ગહં ઓગિણ્હિત્તાણં ચિટ્ઠિઉં અહાલંદ મવિ ઓગ્ગહે (કલ્પ૦ ૨૪૨)

ચોમાસામાં પાંચ ગાઉ સુધી ચારે (દિશા–વિદિશા) તરફ અવગ્રહ રાખીને રહેવું કલ્પે. એટલે ચોમાસામાં ચારે દિશા–વિદિશા તરફ અઢીગાઉ સુધી જઈ શકાય અને પાછા આવી શકાય એટલે પાંચ ગાઉ થાય તથા ત્યાં સુધીમાં જ્યાં મુહપત્તિનું પડિલેહણ કર્યું હોય અથવા સાંભોગિક સાધુઓ હોય તો રહી શકાય, પરંતુ મુહપત્તિનું પડિલેહણ કર્યું ન હોય અને બીજા સાંભોગિક સાધુઓ પણ ન હોય તો ત્યાં રાત્રિ રહી શકાય નહિ.

(૪૫) વાસાવાસં પજ્જોસવિયાણં કપ્પઇ નિગ્ગંથાણ વા નિગ્ગંથીણ વા (ગિલાણહેઉં) જાવ ચત્તારિ પંચ જોયણાઇં ગંતું પડિનિયત્તએ, અંતરા વિ સે કપ્પઇ વત્થએ, નો સે કપ્પઇ તં રયણિં તત્થેવ ઉવાયણા વિત્તએ (કલ્પ૦૨૮૫)

ચોમાસુ રહેલા સાધુ-સાધ્વીઓને રોગાદિ કારણે ૨૦–ગાઉ સુધી જવું અને આવવું કલ્પે, કામ પતી ગયા પછી ત્યાં રાત્રિ રહેવાય નહિ, અશક્તિના કારણે માર્ગમાં વચ્ચે રાત્રિ રહી શકાય.

(૫૨) વિહારમાં બનતા સુધી માણસ લેવો નહિ, તેમ સ્પેશિયલ પણ રાખવો નહિ, પોતે જેટલી ઉપધિ ઉપાડી શકે તેટલી જ રાખવી જેથી માણસ લેવો પડે નહિ, માણસ લેવામાં ઘણા દોષોનો સંભવ છે.

(૧) માણસ રસ્તામાં સ્થંડિલ જાય અને શૌચ ન કરે તો જ્ઞાનની આશાતના થાય (૨) બીડી પીઓ, જ્યાં ત્યાં ઠુંઠાં નાખે જેથી જીવોનો ઘાત થાય (૩) પગરખાંથી કીડી આદિ જીવો મરી જાય અને વનસ્પતિ ઉપર ચાલે તેથી જીવોનો કચ્ચરઘાણ નીકળી જાય (૪) ચા-પાણી કરાવવામાં ત્રસ-સ્થાવર અનેક જીવોનો નાશ થાય (૫) માણસની પરતંત્રતા (૬) માણસ ન મળે તો જરૂરી કામ અટકી જાય (૭) સવારે-બપોરે-સાંજે કોઇ પણ ટાઇમે સ્વતંત્ર વિહાર કરી શકાય નહિ (૮) કોઇ વખત માણસ નિમિત્તે કપાય પણ થઇ જાય (૯) ગામમાં એક બે ઘર હોય અને વિહાર-વાળુ ગામ હોય તો શ્રાવકોને મુશ્કેલી, સાધુઓ ઉપર અભાવ પણ થઈ જાય અને બોધિ દુર્લભ બને, **આ અનુભવની વાત છે.** વળી દેવદ્રવ્યમાંથી ઉધારે લઇને પણ પૈસા આપે અને પછી ન ભરાયતો મહાન દોષ, તેમ જ વ્યાજ ભક્ષણનો પણ દોષ લાગે.

(૫૩) ન વા લભેજ્જા નિઉણં સહાયં, ગુણાહિઅં વા ગુણઓ સમં વા; ઇક્કો વિ પાવાઇં વિવજ્જયંતો, વિહરિજ્જ કામેસુ અસજ્જમાણો (૧૦)

દૈવી સહાયથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ગયેલા **યક્ષા** સાધ્વીજીને **શ્રીસીમંધર સ્વામીએ** આપેલી ચાર ચૂલિકામાંથી દશવૈકાલિકની બીજી ચૂલિકામાં ફરમાવ્યું છે કે :-પોતાથી **અધિક ગુણી**, તે ન હોય તો **સમાન ગુણી**, તે પણ ન મળે તો અઢાર **પાપસ્થાનકો** ને છોડતો અને કામ (પર ઈચ્છા)ને વર્જતો એટલે એ બન્નેમાં **ન લેપાતો** અપવાદ કારણે એકાકી વિહાર કરે.

નદી ઉતરતાં ધીમે ધીમે પગ જલમાં મૂકે, પછી એક પગ ઉપાડી પાણી ઉપર અદ્ધર રાખે, પાણી નીતરી ગયા પછી તે પગ **ધીમે ધીમે** જલમાં આગળ મૂકે, અને બીજો પગ ઉપાડી પાણી ઉપર અદ્ધર રાખે, **પાણી નીતરી ગયા પછી** તે પગ ધીમે ધીમે જલમાં આગળ મૂકે, તેવી રીતે નદી ઉતરે, પરંતુ પાણી ડોળીને ઉતરે નહિ.

સામે કાંઠે જઈ નદી ઉતરતાં જે કાંઇ અવિધિ દોષ લાગ્યો હોય તે બદલ પ્રાયશ્ચિતમાં ઇરિયાવહિયા કરે.

નદી ઉપર પુલ હોય તો ફરીને પુલમાર્ગે જવું તે હિતકારી છે.

(૫૭) અણાવાયમસંલોએ, પરસ્સણુવઘાઇએ; સમે અજ્ઝુસિરે યાવિ, અચિરકાલકયંમિ અ (૩૧૩) વિત્થિણ્ણે દૂરમોગાઢે, નાસણ્ણે બિલવજ્જિએ; તસપાણબીયરહિએ, ઉચ્ચારાઈણિ વોસિરે (૩૧૪) એગ દુગ તિગ ચઉક્ક પંચગ, છસત્તટ્ઠ નવગદસગેહિં; સંજોગા કાયવ્વા, ભંગ સહસ્સં ચઉવ્વીસં (૩૧૫).

(૧) **અનાપાત-અસંલોક**-સ્ત્રી-પુરૂષ-નપુંસક આવતું ન હોય અને દેખતું પણ ન હોય (૨) **અનુપઘાત**-આત્મા-સંયમ અને શાસનનો ઉપઘાત-હેલના ન થાય (૩) **સમ**-સમાનભૂમિ (૪) **તૃણાદિ અછન્ન**-ઘાસઆદિથી રહિતભૂમિ (૫) **અચિરકાલ કૃત**-ઘણા કાળથી અગ્નિ આદિ વડે અચિત્ત થયેલ ભૂમિ (જ્યાં એક વર્ષ ગામ વસ્યું હોય ત્યાં બાર વર્ષ સુધી ભૂમિ અચિત્ત રહે.) (૬) **વિસ્તૃત**-જઘન્યથી ચારે તરફ તિર્છી એક હાથ સુધી શુદ્ધભૂમિ (૭) **નીચે અચિત્ત કરાયેલ**-જઘન્યથી નીચે (ઉંડાઇમાં) ચાર આંગળ અચિત્ત ભૂમિ (૮) **અનજીક**-દ્રવ્યથી ગામની નજીક સ્થંડિલ બેસે નહિ, ભાવથી વેગ આવ્યા પહેલાજ સ્થંડિલ જાય (**વેગ ધારણ કરતાં**-સંયમઘાત, આત્મઘાત, શાસનહેલના થાય, **મુત્ર રોકતાં**-ચક્ષુની હાનિ, શૂળ આદિ અનેક રોગો થાય) માટે સ્થંડિ-

તેવી રીતે ત્રણ આદિ સંયોગના ભાંગા લાવવા

બે સંયોગી જે ભાંગા (૪૫) આવ્યા, તેને નીચેની રાશિમાં (૨)ની અનંતર સંખ્યા (૩) વડે ભાગવાથી જે સંખ્યા (૧૫) આવે તેને જે સંખ્યા (૩)થી ભાગ્યા તે સંખ્યા (૩)ની ઉપરની સંખ્યા (૮)થી ગુણવાવડે જે સંખ્યા (૧૨૦) આવે, તે ત્રણ સંયોગી (૧૨૦) ભાંગા જાણવા, જેમકે :-

૧-૨-૩	૧-૪-૮	૧-૯-૧૦	૨-૫-૯	૩-૪-૧૦	૪-૫-૭	૫-૬-૧૦
૧-૨-૪	૧-૪-૯	૨-૩-૪	૨-૫-૧૦	૩-૫-૬	૪-૫-૮	૫-૭-૮
૧-૨-૫	૧-૪-૧૦	૨-૩-૫	૨-૬-૭	૩-૫-૭	૪-૫-૯	૫-૭-૯
૧-૨-૬	૧-૫-૬	૨-૩-૬	૨-૬-૮	૩-૫-૮	૪-૫-૧૦	૫-૭-૧૦
૧-૨-૭	૧-૫-૭	૨-૩ ૭	૨-૬-૯	૩-૫-૯	૪-૬-૭	૫-૮-૯
૧-૨-૮	૧-૫-૮	૨-૩-૮	૨-૬-૧૦	૩-૫-૧૦	૪-૬-૮	૫-૮-૧૦
૧-૨-૯	૧-૫-૯	૨-૩-૯	૨-૭-૮	૩-૬-૭	૪-૬-૯	૫-૯-૧૦
૧-૨-૧૦	૧-૫-૧૦	૨-૩-૧૦	૨-૭-૯	૩-૬-૮	૪-૬-૧૦	૬-૭-૮
૧-૩-૪	૧-૬-૭	૨-૪-૫	૨-૭-૧૦	૩-૬-૯	૪-૭-૮	૬-૭-૯
૧-૩-૫	૧-૬-૮	૨-૪-૬	૨-૮-૯	૩-૬-૧૦	૪-૭-૯	૬-૭-૧૦
૧-૩-૬	૧-૬-૯	૨-૪-૭	૨-૮-૧૦	૩-૭-૮	૪-૭-૧૦	૬-૮-૯
૧-૩-૭	૧-૬-૧૦	૨-૪-૮	૨-૯-૧૦	૩-૭-૯	૪-૮-૯	૬-૮-૧૦
૧-૩-૮	૧-૭-૮	૨-૪-૯	૩-૪-૫	૩-૭-૧૦	૪-૮-૧૦	૬-૯-૧૦
૧-૩-૯	૧-૭-૯	૨-૪-૧૦	૩-૪-૬	૩-૮-૯	૪-૯-૧૦	૭-૮-૯
૧-૩-૧૦	૧-૭-૧૦	૨-૫-૬	૩-૪-૭	૩-૮-૧૦	૫-૬-૭	૭-૮-૧૦
૧-૪-૫	૧-૮-૯	૨-૫-૭	૩-૪-૮	૩-૯-૧૦	૫-૬-૮	૭-૯-૧૦
૧-૪-૬	૧-૮-૧૦	૨-૫-૮	૩-૪-૯	૪-૫-૬	૫-૬-૯	૮-૯-૧૦
૧-૪-૭						

આહાર-નિહાર અને વિહાર વિગેરેમાં રસ્તે ચાલતાં **દ્રવ્યથી** ચક્ષુવડે દેખે, **ક્ષેત્રથી** સાડાત્રણ હાથ સુધી દૃષ્ટિ રાખે, **કાળથી** ચાલવાના સમયે આડુંઅવળું ન જોતાં સ્થિર દૃષ્ટિ રાખે, અને **ભાવથી** નિરીક્ષણ કરવાના ઉપયોગમાં તત્પર બને, વાતો કરવી નહિ, સ્વાધ્યાય કરવો નહિ, તેમજ ઝડપથી ચાલવું નહિ, અને સમશ્રેણીએ ચાલવું નહિ. (૬૦)

નીચી નજરે ચાલતાં, ત્રણ ગુણ મોટા થાય;
કાંટો ટળે, દયા પળે, પગ પણ નવિ ખરડાય (૧)

(૬૧) કાગળ અથવા કપડું જે દિવસે પરઠવવાનું હોય, તે જ દિવસે તેના ટુકડા કરવા, પરંતુ પહેલેથી ટુકડા કરી બે-ચાર દિવસ પડી રાખવા નહિ, કારણ કે તેમાં જીવો પેસી જવાનો સંભવ છે.

(૬૨) ભીની જગ્યા ઉપર માત્રું-પાણી પરઠવતાં જીવોની ઉત્પત્તિ થાય, માટે એક જ જગ્યાએ ઢોળવું નહિ, તેમ જ પરઠવતાં અવાજ ન થાય તેવી રીતે નીચા નમીને જીવજંતુ ન હોય ત્યાં ધીમે ધીમે પરઠવવું, પરંતુ દૂર ઉભા ઉભા કે માળ ઉપરથી કે ઓટલા ઉપરથી ફેંકવું નહિ, તેમજ રસ્તા વચ્ચે પણ ન પરઠવવું.

(૬૩) જગતમાં નિરર્થક વસ્તુનો ત્યાગ તો બધાય કરે છે, પરંતુ સંયમી આત્માની પ્રવૃત્તિ જયણાવાળી હોવાથી લોકોત્તર ફળ આપે છે અર્થાત્ કર્મની નિર્જરા થાય છે.

(૬૪) બનતાં સુધી વધારે ઉપધિ રાખવી નહિ, અને હોય તેમાં પણ મૂર્છા રાખવી નહિ, છતાં જો ઉપધિ વધી ગઈ હોય તો પોતાની વસ્તુ આઠ માસથી વધારે વખત તો એક જગ્યાએ રાખવી જ નહિ.

(૬૫) વણ ગજિજય હયકુહએ, વિજ્જુદુગ્ગિજજ ગૂઢહિય-
યાઓ; અજ્જા અવારિઆઓ, ઇત્થીરજ્જં ન તં
ગચ્છં (૯૫) જત્થ સમુદ્દેશકાળે સાહૂણ મંડલીઇ
અજ્જાઓ; ગોઅમ! ઠવંતિ પાએ, ઇત્થીરજ્જં ન
તં ગચ્છં (૯૬).

(૬૯) અચ્ચણુરત્તો જો પુણ, ન મુયઈ બહુસો વિ પન્નવિજંતો, સંવિગ્ગપક્ખિયત્તં, કરિજ્જ લબ્ભિહિસિ તેણ પહં (૫૨૨) સુદ્ધં સુસાહુધમ્મં, કહેઇ નિંદઈ ય નિયમાચારં; સુતવસ્સિઆણં પુરઓ, હોઇ સવ્વોમરાયણીઓ (૫૨૫) વંદઈ નવિ વંદાવેઈ, કિઇકમ્મં કુણઇ કારયે નેય; અત્તટ્ઠા નવિ દિક્ખઇ, દેઇ સુસાહૂણ બોહેઉં (૫૧૬) સાવજ્જજોગપરિવજ્જણાઓ, સવ્વુત્તમો જઇધમ્મો; બીઓ સાવગધમ્મો, તઓ સંવિગ્ગપક્ખપહો (ઉ૦ મા૦ ૫૧૯)

જે સાધુ ચરણસિત્તરી અને કરણ સિત્તરી ગુણનું પાલન કરવાને સમર્થ ન હોય તેને ગીતાર્થો ઘણી હિતશિક્ષા આપવા છતાં, સાધુ વેશમાં ગાઢ આસક્ત હોય એટલે સાધુવેશ છોડવાની ઇચ્છા ન હોય તો તેણે **સંવિજ્ઞપાક્ષિકનો** માર્ગ સ્વીકાર કરવો, તેમ કરવાથી તે મોક્ષનો માર્ગ પામે છે.

સંવિજ્ઞપાક્ષિકનો આચાર બતાવતાં કહે છે કે :– શુદ્ધ સાધુમાર્ગ બીજાને બતાવે, પોતાના શિથિલઆચારની નિન્દા કરે, આજના દીક્ષિત સાધુથી પણ પોતાને લઘુ માને, **પોતે** સાધુઓને વંદન કરે પરંતુ સાધુ–સાધ્વી–શ્રાવક–શ્રાવિકા કોઈ પાસે પોતાને વંદાવે નહિ, પોતે સાધુઓની સેવા કરે પરંતુ કોઈ સાધુ પાસે પોતાની સેવા કરાવે નહિ, કોઈને પોતાનો શિષ્યો બનાવે નહિ પરંતુ પ્રતિબોધ પમાડીને સુસાધુઓની પાસે મોકલે.

મુક્ત થવાના ત્રણ માર્ગ–તેમાં પ્રથમ સાધુધર્મ, બીજો શ્રાવકધર્મ, અને ત્રીજો સંવિજ્ઞપાક્ષિકધર્મ.

(૭૦) શક્ય હોય ત્યાં સુધી એક વખત ખાવાથી ચાલે તો બે વખત ખાવું નહિ, એક વખત ખાવાથી **ન ચાલે તો** બે વખત ખાવું. બે વખત ખાવાથી **ચાલે તો** ત્રણ વખત ખાવું નહિ,

(૧) તાવ વખતે (૨) રાજા, સ્વજન, દેવ, મનુષ્ય, તિર્યંચે કરેલ ઉપસર્ગ સહન કરવા (૩) શિયલનું પાલન કરવા (૪) વર્ષા, ધુમસ અને જીવોના ઉપદ્રવ વખતે જીવ રક્ષા માટે (૫) તપ કરવા માટે (૬) અન્ત સમયે શરીર છોડવા માટે, આ ૭ કારણે ભોજન કરવાનો નિષેધ કરેલ છે. (પિં૦ નિ૦)

(૭૫) સુડસુડ કે ચબચબ જેવા શબ્દો ભોજન કરતાં ન થાય, તે ધ્યાનમાં રાખવું, તેમ જ પ્રવાહી વસ્તુના **સબડકા** પણ લેવા નહિ.

(૭૬) આયંબિલ, નીવી, એકાસણું અને બેઆસણું વિ૦ ૪૮, મિનિટમાં પતાવી દેવું જોઈએ. આ શાસ્ત્રીય નિયમ છે. આ નિયમનું પાલન થાય તો જ દરરોજ એકાસણું કરનારને મહિને ૨૯ ઉપવાસનું ફળ મળે, અને દરરોજ બેઆસણું કરનારને મહિને ૨૮ ઉપવાસનું ફળ મળે.

બીજું કારણ :– એઠી કરેલી વસ્તુ અગર પાણી એક જ જગ્યાએ ૪૮ મિનિટથી વધારે ટાઈમ હલાવ્યા વિના પડી રહે તો **સમુચ્છિંમ મનુષ્યાદિ** જીવોની ઉત્પત્તિ થઈ જાય, માટે ૪૮ **મિનિટમાં** પતાવી દેવું જોઈએ.

(૭૭) જે પાત્રથી પાણી પીધું હોય, તે પાત્રને સાફ કર્યા વિના ફરી તેમાં પાણી લેવામાં આવે તો **આખા ઘડાનું પાણી** એઠું થવાનો સંભવ છે—તેથી બે ઘડી પછી સચિત્ત થઈ જાય.

કારણ કે :—એઠા પાત્રમાં પાણી લેતાં કોઈ વખત પાત્રમાંથી **છાંટા ઉછળી** ફરી પાછા તે ઘડામાં જાય છે, તેથી આખા ઘડાનું પાણી એઠું થઈ જાય (**આ અનુભવની વાત છે**) માટે એક વખતે પાણી પીધા પછી તે જ પાત્રમાં ફરી પાણી લેવું હોય તો તે પાત્રને **વસ્ત્રથી બરોબર લુછીને** કોરું કરી દેવું જોઈએ અને પછી જ તેમાં ફરી પાણી લેવું જોઈએ.

(૭૮) ખિજ્જંઈયં ભુંજઈ, અસોઈયં તહેવ અવિદ્દિન;
ગિણ્હઈ અસુઈયંસૂરે, અસણાઈ આહવાઈયગેરાણં (૩૬૨)

આહાર-પાણી, વસ્ત્ર, પાત્ર અને વસતિ (રહેઠાણ) અકલ્પનીય ગ્રહણ કરે નહિ, પરંતુ નિર્દોષ કલ્પે તેવું ગ્રહણ કરે. (દ૦ વૈ૦)

(૮૨) તં હોઈ સઇંગાલં જં, આહારેઈ મુચ્છિઓ સંતો;
તં પુણ હોઈ સધૂમં, જં આહારેઈ નિંદંતો (પિં૦નિ૦૬૫૫)

નિર્દોષ આહારને પણ રાગ-દ્વેષ, વખાણ કે નિન્દા કરતો તેમજ આહાર આપનારના વખાણ કે નિન્દા કરતો ખાય તો **ચારિત્રને કોલસા અને ધુમાડા જેવું બનાવે છે.**

(૮૩) અશનાદિ આહાર જેવી રીતે આલોવવામાં આવે છે તેવી રીતે **પાણી-ઔષધ** આદિને પણ **આલોવવા જોઈએ.**

(૮૪) ગૃહસ્થની રજાથી ખાસ કારણે મુનિ જાતે પણ પાણી વહોરી શકે.

(૮૫) અણાહારી વસ્તુ પણ ખાસ કારણ વિના લેવી નહિ.

(૮૬) ચા, તમાકુ, છીંકણી આદિનું વ્યસન રાખવું નહિ.

(૮૭) સૂર્યાસ્ત પહેલા બે ઘડી (૪૮ મિનિટ)માં ભોજન-પાણી વાપરનારને રાત્રિભોજનનો દોષ (અતિચાર) લાગે છે, માટે પેથડ શા મંત્રીની માફક સાંજે બે ઘડી પહેલા આહાર-પાણી **વાપરવાનું બંધ કરી** પચ્ચક્ખાણ કરી લેવું જોઇએ.

અહ્નો મુખેડવસાને ચ, યો દ્વે દ્વે ઘટિકે ત્યજેત્;
નિશાભોજનદોષજ્ઞો, અશ્નાત્યસૌ પુણ્યભાજનમ્ (વ્યા૦૧૬)

રાત્રિ ભોજનના દોષને જાણનારો જે આત્મા દિવસની આદિમાં અને અંતમાં **બે બે ઘડીમાં** ખાતો-પીતો નથી તે પુન્યશાળી બને છે. (ઉ૦ પ્રા૦)

આજે દરેક તપસ્વી આત્માઓ દિવસના આરંભમાં બે ઘડીનો ત્યાગ કરે છે, પરંતુ દિવસના અંતમાં બે ઘડીનો ત્યાગ કરનારા ભાગ્યે જ જોવા મળશે, કેટલાકને આ વચનનો ખ્યાલ પણ નહીં હોય, માટે દિવસના અંતે બે ઘડીમાં ખાવા-પીવાનું છોડવા લક્ષ રાખવું.

કર્મનો ઉદય છે તેમ માનવું, તથા **તપોવૃદ્ધિ** થશે, એમ માની મનને સમભાવમાં રાખવું.

અને ગૃહસ્થો આપે તો રાજી થવું નહિ, પરંતુ **સંયમપુષ્ટિ** થશે એમ માનવું.

(૯૪) તત્થ સે નો કપ્પઇ અદક્ખુ વઇત્તએ (કલ્પ૦ ૨૫૨) શ્રદ્ધાળુ શ્રાવકને ત્યાં **અજાણી** (હશે કે નહિ? એવી અનિશ્ચિત) વસ્તુ માગવી નહિ, અનેક દોષોનું કારણ હોવાથી, પરંતુ કારણે કૃપણને ત્યાં માગવામાં વાંધો નહિ.

(૯૫) ગોચરી-પાણી દૂર લેવા જવાથી તથા જ્યાં સાધુ-સાધ્વી ઓછા જતા હોય ત્યાં જવાથી ઘણા કર્મોની નિર્જરા થાય.

(૯૬) પટ્કાયદયાવાનપિ સંયતો દુર્લભં કરોતિ બોધમ્;
આહારે નીહારે જુગુપ્સિતે પિણ્ડગ્રહણે ચ (૧)

ક્રિયાપાત્ર અને દયાળુ સાધુ પણ આહાર અને નીહારમાં **ઉપયોગ ન રાખે** તથા **અયોગ્ય** આહાર ગ્રહણ કરે તો બોધિબીજને દુર્લભ બનાવે છે, માટે અયોગ્ય આહાર ગ્રહણ ન કરવામાં અને આહાર વાપરવામાં તેમજ સ્થંડિલ જવામાં ઘણો જ **ઉપયોગ** રાખવો જોઈએ.

(૯૭) આટો, પુરી અને મિઠાઈ વિગેરે ૩૦-૨૦ અને ૧૫ દિવસ પહેલાની હોય તો અનુક્રમે કાર્તિક-ફાગણ અને અષાડ ચોમાસામાં લેવાય નહિ, તો **બીસ્કીટ** આદિ બજારનું મહિનાઓ અને વર્ષો પહેલાનું હોય છે, તો તે કેમ લેવાય? **ન જ લેવાય.**

(૯૮) કોઈ પણ વસ્તુનો આગમથી અથવા અનુભવથી **નિર્જીવ**નો નિશ્ચય ન થાય ત્યાં સુધી તે વસ્તુનો **ઉપયોગ** સંયમીને થાય નહિ, તૈયાર ખડીયાની **સહી** સચિત્તનો સંભવ હોવાથી અને અચિત્તની ખાત્રી ન હોવાથી **સ્પર્શ** પણ **થાય નહિ** તો પછી વાપરવાનું તો પૂછવું જ શું, **બોલપેનમાં** પણ વિચારવા જેવું છે.

(૯૯) કેવલીની દૃષ્ટિએ શુદ્ધ રહેલી વસ્તુમાં પણ અમાયાવી છદ્મસ્થ સાધુને શ્રુત અનુસારે વિચાર કરતાં અશુદ્ધની શંકા આવે તો તે વ્યવહારમાં **અશુદ્ધ જ** ગણાય:

(૧૦૫) સાધુ-સાધ્વીએ પોતાની પાસે રહેલ-ગામ, ઓઘાની જુની દશી-વિ. કોઇ પણ વસ્તુ ગૃહસ્થને આપવાનો વ્યવહાર રાખવો નહિ, તેમાં પણ **ગુરુદ્રવ્યથી** લાવેલી તેમ જ **ધર્મલાભ** આપેલી વસ્તુ ગૃહસ્થને ન અપાય તે લક્ષમાં રાખવું, અન્યથા આપનાર અને લેનાર બંને દોષના ભાગી બને.

(૧૦૬) દેરાસરમાં ભમતી હોય તો **ત્રણ પ્રદક્ષિણા** આપ્યા પછી જ ચૈત્યવંદન કરવું, ચૈત્યવંદન કરતાં વચ્ચે કોઇને પચ્ચક્ખાણ **આપવું નહિ** અને પોતે પણ ચૈત્યવંદન કરતાં વચ્ચે પચ્ચક્ખાણ **લેવું નહિ.**

(૧૦૭) કોઇને **આડ ન પડે** તેવી રીતે આપણે સ્તુતિ-ચૈત્યવંદન કરવું જોઇએ, પરંતુ આપણે સ્તુતિ-ચૈત્યવંદન કરતા હોઇએ ત્યારે બીજો કોઈ આપણને આડ પાડે તો આપણે કંઈ **પણ બોલવું નહિ.** અને મનથી જરા પણ **દુર્ભાવ ન થવા દેવો,** અને આડ પડે તે વખતે **આંખો બંધ કરી** હૃદયમાં ભગવાનને ધારણ કરી સ્તુતિ-ચૈત્યવંદનમાં લીનજ બની રહેવું—પણ ધ્યાન તોડવું નહિ.

(૧૦૮) સાધુ અને સ્ત્રી વચ્ચે બે પુરૂષ હોય ત્યાં સુધી સંઘટ્ટાનો દોષ સાધુને લાગે, ત્રણ પુરૂષથી સંઘટ્ટાનો દોષ સાધુને લાગે નહિ. તેવી રીતે સાધ્વી અને પુરૂષ વચ્ચે બે સ્ત્રી હોય ત્યાં સુધી સંઘટ્ટાનો દોષ સાધ્વીને લાગે, ત્રણ સ્ત્રીથી સંઘટ્ટાનો દોષ સાધ્વીને લાગે નહિ.

(૧૦૯) દેરાસરમાં **મેલ** ઉતારાય નહિ, **ખણાય** નહિ, **પરસેવો** લુછાય નહિ, કપડાની **ટાપટીપ** થાય નહિ, **આડું અવળું** જોવાય નહિ, અને કાબળીની **ઘડી** પણ કરાય નહિ.

(૧૧૦)પૂજામાં વાજા સાથે સ્પેશીયલ બોલવું યોગ્ય નથી, વાયુકાય આદિની વિરાધના થતી હોવાથી.

(૧૧૧) દેરાસરમાં ચૈત્યવંદન કરતાં **જિનમુદ્રા યોગમુદ્રા** અને **મુક્તાશુક્તિમુદ્રા** આ ત્રણ મુદ્રાઓ સાચવવી જોઇએ, બીજી નવ ત્રિકો **ચૈ૦ ભા૦** માંથી જોઇ લેવી.

આંગળીઓ પરસ્પર અંતરિત કર્યા વિના સામ-સામી ભેગી કરી લલાટ પાસે અંજલી રાખવી.

સ્ત્રીઓએ સ્તનાદિક અવયવો જેમ પ્રગટ ન દેખાય તેમ મુદ્રા કરવી, એટલા જ માટે સ્ત્રીઓને ઊંચા-લલાટ દેશે હાથ લગાડવા કહ્યા નથી.

આ મુદ્રાથી—જાવંતિ, જાવંત અને જયવીયરાયની પહેલી બે ગાથા બોલાય.

(૧૧૨) સન્નાતો આગતો ચરમપોરિસિં જાણિઊણ ઓગાઢં; પડિલેહણમપ્પત્તં નાઊણ કરેઇ સજ્ઝાયં (૬૨૬)

સ્થંડિલથી આવીને ચોથો પહોર થઇ ગયો જાણીને પડિલેહણ શરૂ કરે, ચોથા પહોરની વાર હોય તો સ્વાધ્યાય કરે (**ઓ૦નિ૦**)

(૧૧૩) દાંડી અને દશીઓ મળીને રજોહરણ **બત્રીસ** આંગળનો જોઇએ. અને મુહપત્તિ એક બાજુ કીનારીવાળી તથા એક વેંત અને ચાર આંગળ **સમચોરસ** જોઇએ.

(૧૧૪) કોઇ પણ વસ્તુ લેતાં અને મુકતાં ચક્ષુથી દેખી ઓઘો અથવા ચરવળીથી **પૂજીને** પછી લેવી અને મુકવી.

(૧૧૫) જત્થ ય ગોયમ પંચણ્હ, કહવિ સૂણાણ ઇક્કમવિ હુજ્જા; તં ગચ્છં તિવિહેણં, વોસિરિય વઇજ્જ અન્નત્થ (૧૦૧)

હે ગૌતમ! ચુલો, ઘંટી, ખંડણી, સાવરણી, અને પાણીયારૂં આ **પાંચ** વધસ્થાનમાંથી કોઇ પણ એક **વધસ્થાન** જે ગચ્છમાં હોય તે ગચ્છને **ત્રિવિધેન** વોસિરાવીને બીજા સુવિહિત ગચ્છમાં સાધુ જાય. (ગચ્છા૦)

(૧૧૬) પંચસૂના ગૃહસ્થસ્ય, ચુલ્લી પેષણ્યુપસ્કર; કંડની વારિકુંભશ્ચ, બધ્યતે યાસ્તુ વાહયન્ (૧)

ગૃહસ્થને ત્યાં (૧) ચુલો (૨) ઘંટી (૩) ખંડણી (૪) સાવરણી (૫) પાણીયારૂં આ. પાંચ **વધસ્થાન** હોય છે, તેને ચલાવતાં જીવ કર્મથી બંધાય છે.

(૧૨૧) પગલુછણીયા ઉપર પગ ઘસાય નહિ તથા તેના ઉપર ચલાય પણ નહિં, તેમ જ **ચક્રૂઇનો** પણ ઉપયોગ કરાય નહિં (દ૦વૈ૦)

(૧૨૨) ખાંસી, છીંક, બગાસું, આદિ આવે ત્યારે મુખ આગળ **મુહપત્તિ કે વસ્ત્ર** રાખવું જોઇએ, જેથી વાયુકાય અને ત્રસકાય આદિ જીવોની વિરાધના થતી **અટકી જાય.**

(૧૨૩) ચકલીઓ જીવડાં ખાય અને પછી પાણીમાં ચાંચ નાખી પાણી પીએ, તેથી પાણી અકલ્પ્ય બનવાનો સંભવ છે, માટે ઠંડુ કરવામાં આવતા પાણી ઉપર **વસ્ત્ર** ઢાંકવું યોગ્ય છે.

બપોરે પડિલેહણ કર્યા પછી પાણી ગળવું જોઈએ, પાણી ગળીને તરત જ ગલણું નીચોવવું નહી પરંતુ છાયામાં સુકવી દેવું (ચુનો નાખવાનું પાણી પણ ગળવું જ જોઇએ.)

(૧૨૪) બહુ મ્હોટા અવાજે હસવું અને **દાંતથી** ચાવીને **નખ** તોડવા આ કુટેવ છે, તેથી તે કુટેવને છોડી દેવી.

(૧૨૫) રાત્રે **દોરી** બાંધી રાખવી નહિં, ગૃહસ્થોએ બાંધેલી હોય તો તે દોરી ઉપર રાત્રે **કપડાં નાખવાં નહિ,** તેમ તેના ઉપરથી **લેવાં પણ નહિ.**

(૧૨૬) સૂર્યોદય **પહેલા** અને સૂર્યાસ્ત **પછી** દહેરાસર **જવાય નહી.**

(૧૨૭) સૂર્યાસ્ત પછી અને સૂર્યોદય પહેલા, તથા વાડામાં સ્થંડીલ બનતાં સુધી જવું નહિ (જવાય તો **પ્રાયશ્ચિત્ત** લઇ લેવું)

(૧૨૮) એમેવ પાસવણે બારસ ચઉવીસઇં તુ પેહિત્તા; કાલસ્સવિ તિન્નિભવે સૂરો અત્થમુવયાઇ (૬૩૪) જઇ પુણ નિવ્વાઘાઓ આવાસં તો કરેંતિ સવ્વેવિ; સડ્ઢાઇ કહણ વાઘાયતાએ પચ્છા ગુરૂ ઠંતિ (૬૩૫)

સ્થંડિલ અને માત્રુ પરઠવવા માટે ચોવીસ ભુમિ અને કાલ ગ્રહણની ત્રણ ભૂમિનું પડિલેહણ સૂર્યાસ્ત સુધીમાં કરી લેવું, હવે

માત્રાની શંકાનું નિવારણ પ્રથમથી જ કરી લેવું અથવા **પાણી ઓછું પીવું.**

(૧૩૪) સાધુઓએ શ્રાવિકાઓને અને સાધ્વીઓએ શ્રાવકોને પ્રતિક્રમણ કરાવવું તે વ્યવહારનું **ઉલ્લંઘન** કરનાર છે, ભવિષ્યમાં **અનર્થ કરનાર છે,** આત્મગુણ **ઘાતક** છે, ઉન્માર્ગ **પ્રવર્તક છે,** માટે તેનાથી દૂર રહેવું.

(૧૩૫) સાંજે પ્રતિક્રમણ કર્યા પછી **સ્વાધ્યાય** અથવા **ધ્યાન** કરવું.

(૧૩૬) સૂર્યની ગેરહાજરી જ્યાં સુધી હોય ત્યાં સુધી તો અવશ્ય દંડાસણથી ભૂમિ બરાબર પૂજીને જ પગલાં મૂકવાં જોઇએ, સૂર્યની હાજરીમાં પણ જ્યાં સુધી અંધારૂં હોય ત્યાં સુધી દંડાસણથી ભૂમિ પૂજીને જ ચાલવું જોઈએ.

(૧૩૭) દંડાસણની સોટી **નરમ** રાખવાથી કાજો લેતાં દંડાસણ વળી જાય, તેથી કાજો બરાબર લઈ શકાય નહિ, ચાલતાં પણ સારી રીતે ભૂમિ પૂજાય નહિ, માટે સોટી કડક રાખવી.

(૧૩૮) ૭ ઘડી રાત્રિ ગયા બાદ સંથારા પોરિસિ ભણાવવી અને **એક પહોર** રાત્રિ ગયા પછી નમસ્કાર મહામંત્રનું સ્મરણ કરી નિદ્રા લેવી.

(૧૩૯) અણુજાણહ સંથારં, બાહુવહાણેણં વામપાસેણં;
કુક્કુડીપાયપસારેણં, અતરંત પમજ્જએ ભૂમિં (૨૦૫)

હે ભગવંત ! ૭ ઘડી રાત્રિ ગઇ છે, માટે સંથારો કરવાની આજ્ઞા આપો, વળી **ડાબા હાથનું ઓશિકું** અને **ડાબા પડખે ઉંઘવું,** ડાબા પડખે ઉંઘતાં વડીલો સામે **પુંઠ ન થાય** તે ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું, તેમ જ કુકડીની જેમ ટુંટીયું વાળીને પગ રાખવા, પરંતુ તેવી રીતે પગ રાખવાને સમર્થ ન હોય તો **ભૂમિનું પ્રમાર્જન** કરીને પગ લાંબા કરે **(ઓ૦નિ૦)**

માર્ગનો લોપ થઇ જવાના ભયથી **અશુદ્ધજ ક્રિયા** ચલાવવામાં આવે તો પરંપરાએ સૂત્રાનુસારિ ક્રિયાનો **લોપ થઈ જાય,** માટે વિધિનો આદર કરવો અને શક્ય હોય ત્યાં અવિધિને દૂર કરવી.

વળી જ્યાં અશક્ય હોય ત્યાં પણ અવિધિ દૂર કરવાનું લક્ષ રાખવું પરંતુ માર્ગ લોપ થઇ જવાના ખોટા ભયથી અશુદ્ધક્રિયા ચલાવવાની ખોટી હિંમત કરવી નહિ. **(અ૦સા૦સદનુષ્ઠાન)**

(૧૪૪) જૈનશાસનમાં **કેટલું કર્યું** તેની કિંમત ઓછી છે, પરંતુ **કેવી રીતે કર્યું** તેની કિંમત વધારે છે, આગળ વધતાં કેવી રીતે કર્યું તેની જેટલી કિંમત છે તેના કરતાં **સરવાળે કેટલું વધ્યું** તેની કિંમત વધારે છે.

(૧૪૫) પોતાની **દ્રવ્ય ક્રિયા** વખાણવી નહિ, પરંતુ **ભાવ ક્રિયા જ** વખાણવી, **બીજાની દ્રવ્ય ક્રિયા** વખોડવી નહિ, પરંતુ અંતરમાં વખાણવી અને તેને આગળ વધારવા ભાવક્રિયા સમજાવવી.

(૧૪૬) બીજા ધર્મ ન પામે તેનો વાંધો નહિ, પરંતુ આપણા નિમિત્તે દેવ-ગુરૂ અને ધર્મની **હેલના** (નિન્દા) **થાય** કે બીજા લોકો **અધર્મ પામે,** તેવું **વર્તનતો** મન-વચન અને કાયાથી **નજ કરવું.**

-: અસ્વાધ્યાય :-

(૧) માનસિક સ્વાધ્યાયનો નિષેધ કોઈપણ જગ્યાએ કર્યો નથી, તેથી અંતરાય-સુવાવડ આદિમાં પણ મનમાં નમસ્કાર મહા-મંત્રનું સ્મરણ સ્વાધ્યાય અને પ્રભુનું ધ્યાન આદિ કરી શકાય. **અનુપ્રેક્ષા તુ ન કદાચનાપિ પ્રતિષિદ્ધયતે-ઇતિ. (પ્ર૦ ૧૪૭૦)**

(૨) અશુદ્ધિ વચ્ચે રાજમાર્ગ હોય તો સ્વાધ્યાય થઈ શકે.

(૩) દરરોજ સવારે સૂર્યોદય પહેલા અને પછી ૨૪-૨૪-મિનિટ, બપોરે મધ્યાહ્ન પહેલા અને પછી ૨૪-૨૪ મિનિટ, સાંજે સૂર્યાસ્ત પહેલા અને પછી ૨૪-૨૪ મિનિટ, અને મધ્ય રાત્રિના પહેલા અને પછી ૨૪-૨૪ મિનિટ અસ્વાધ્યાય.

(૧૫) ધુંવાર પડે ત્યાં સુધી અસ્વાધ્યાય.

(૧૬) ધરતીકંપ થાય તો ૮ પ્રહર અસ્વાધ્યાય.

(૧૭) હોળીપર્વમાં જ્યાં સુધી રજ શાન્ત ન થાય ત્યાં સુધી અસ્વાધ્યાય.

(૧૮) કરૂણ રૂદન અને ઝઘડા સંભળાય ત્યાં સુધી અસ્વાધ્યાય.

(૧૯)પશુવધ થાય ત્યાં સુધી અસ્વાધ્યાય.

(૨૦) ઇંડુ ફુટે તો ૩-પ્રહર અસ્વાધ્યાય.

(૨૧) બીલાડીએ ઉંદરને માર્યો હોય તો ૮ પ્રહર અસ્વાધ્યાય.

(૨૨) યુદ્ધ શાન્ત થયા પછી ૮ પ્રહર અસ્વાધ્યાય.

(૨૩) પુત્ર પુત્રી જન્મે ૧૧ દિવસ સુતક, જુદા જમતા હોય તો બીજાના ઘરના પાણીથી પૂજા થાય.

(૨૪) જેટલા માસને ગર્ભ પડે તેટલા દિવસનું સુતક.

(૨૫) પ્રસવવાળી સ્ત્રી ૧ માસ દર્શન ન કરે અને ૪૦ દિવસ પૂજા ન કરે તથા સાધુને વહેરાવે નહિ, અને ૮ દિવસ અસ્વાધ્યાય.

(૨૬) પશુ જંગલમાં જન્મે તો ૧ દિવસ અને ઘેર જન્મે તો ૨-દિવસ સુતક.

(૨૭) ભેસનું ૧૫ દિવસ પછી, બકરીનું ૮ દિવસ પછી, અને ગાય-ઉંટડીનું ૧૦ દિવસ પછી દુધ કલ્પે.

(૨૮) જેને ઘેર મરણ થાય ત્યાં જમનારા ૧૨ દિવસ પૂજા ન કરે, અને સાધુ વહોરે નહિ. ગોત્રીયોને ૫ દિવસનું સુતક.

(૨૯) મૃતકને સ્પર્શ કરનાર ૩ દિવસ પૂજા ન કરે, વાચિક સ્વાધ્યાય ૨ દિન ન કરે, ગોત્રીઓને ૫ દિવસનું સુતક, પરસ્પર સ્પર્શ કરનાર-૨ દિવસ પૂજા ન કરે, પરસ્પર પણ ન અડયા હોય તો સ્નાન કીધે પૂજા થાય.

(૩૦) જન્મે તે દિવસે મરે અથવા દેશાંતરે મરે તો ૧ દિવસનું સુતક.

(૩૧) આઠ વર્ષ સુધીનું મરણ પામે તો ૮ દિવસનું સુતક, ઢોરનું મૃતક જ્યાં સુધી પડયું હોય ત્યાં સુધી સુતક, પરંતુ ગાયના મરણનું ૧ દિન સુતક.

સાધુ યોગ્ય :–વડીલ સાધુ મૃતક પાસે આવી "વાસક્ષેપ" હાથમાં લઇને બોલે–કોટીગણ, ચાન્દ્રકુલ, વયરીશાખા, આચાર્ય શ્રી ...ઉપાધ્યાય શ્રી...પન્યાસ શ્રી...સ્થવિર શ્રી...મહત્તરા શ્રી...... અમુકના શિષ્ય–શિષ્યા...**મહાપારિટ્ઠાવણીઅ વોસિરણત્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં,** અન્નત્થ૦ એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ૦ પારી, પ્રગટ નવકાર કહી ત્રણવાર **વોસિરે** કહેતાં ત્રણવાર વાસક્ષેપ નાખવો.

શ્રાવક યોગ્ય :–જો રાત્રે મૃતક રાખવાનું હોય તો મૃતકના માથાની નીચે જમીન કે થાંભલે ખીલી મારવી અને નિર્ભય માણસે જાગવું પણ સુવું નહિ.

પ્રથમ દાઢી મુખ અને મસ્તકના કેશ કાઢી નખાવે, પછી હાથની છેલ્લી આંગલીના ટેરવાનો છેદ કરે, પછી હાથ–પગની આંગળીઓને ધોળા સુતરથી બંધ કરે, પછી કથરોટમાં બેસાડીને કાચા પાણીથી સ્નાન કરાવે, પછી નવાં વસ્ત્રોથી શરીર લુંછીને કેસર–સુખડ–બરાસથી વિલેપન કરી નવાં વસ્ત્રો પહેરાવે—પ્રથમનો ઓઘો લઇ લેવો, સાધુને ચોલપટ્ટો પહેરાવી કંદોરો બાંધે, કપડાને કેશરથી અવળા પાંચ સાથીઆ કરી ઓઢાડે, બીજાં કપડાંને કેસરના છાંટા નાખવા, નનામી ઉપર ઉતરપટ્ટો પાથરવો, અને તેના વચલા ભાગમાં આટાનો એક અવળો સાથીઓ કરવો, અને માંડવી હોય તો બેકકે અવળો સાથીઓ કરવો.

સાધ્વી હોય તો નીચેના વસ્ત્રો સિવાયના ઉપરના ભાગનાં વસ્ત્રોને કેશરના અવળા પાંચ સાથીઆ કરવા, તેમજ સર્વવસ્ત્રોને કેશરના છાંટા નાખવા.

ચાર આંગળ પહોળો પાટો કેડે બાંધવો, પછી નાવના આકારે ચૌદ પડનો લંગોટ પહેરાવે, નાવના આકારે ન હોય તો ચૌદ પડ કરી લંગોટ પહેરાવે, પછી નાનો લેંઘો જાંઘ સુધીનો પહેરાવે, પછી લાંબો લેંઘો પગના કાંડા સુધીનો પહેરાવી કેડે દોરો બાંધીને, એક સાડો ઢીંચણથી નીચે અને પગના કાંડાથી ઉપર સુધીનો પહેરાવે,

સામાનની યાદી :–લાડવાના ડાઘલા. દીવીઓ વાંસની ૪. વાટકા ૪. દેવના. અને કંકુપ શે.–૨. સુતર શે.–૨ાા. બદામ શે.–૧૦. ટોપરાં મણ ૦ાા પુંજણીઓ ૨. સાજમાં સામાન વાંસ ૨. ખપાટીઆં ને છાંણાં ૧૫. ખોડા ઢોરની ગાડી. બરાસ તો–૦ા. કેશર તો–૦ા. વાસક્ષેપ તો–૦ા. સોના રૂપાનાં ફુલ. બળતણ, ઘી, છૂટા પૈસા રૂા. ૫ ના તાસ. દેવંડા. બાજરી મણ ૫. સુખડ, રાળ શે.–૨. ગુલાલ શે.–૫. નાડું શે.–૧.

અવળા દેવવંદન :–મૃતક લઇ ગયા પછી આખા મકાનમાં ગોમૂત્ર છાંટવું અને સંથારાની જગ્યા સોનાવણી કરેલ અચિત્ત પાણીથી ધોઇ નાખવી, મૃતકે જ્યાં જીવ છોડ્યો હોય ત્યાં લોટનો અવળો સાથીઓ કરવો. પછી કાળ કરેલના શિષ્ય અથવા લઘુપર્યાય-વાળા સાધુ અવળો વેષ પહેરે અને ઓઘો જમણા હાથમાં રાખી અવળો કાજો દ્વારથી આસન તરફ લે. કાજામાં લોટનો સાથીઓ લઇ લેવો પછી કાજાના ઇરિયાવહી કરી અવળા દેવ વાંદવા.

પ્રથમ કલ્લાણકંદંની એક થોય પછી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ, અન્નત્થ૦ અરિહંત ચેઇઆણં૦ જયવીયરાય૦ ઉવસગ્ગહરં૦ નમોર્હત્૦ જાવંત૦ ખમા૦ જાવંતિ૦ નમુત્થુણં૦ જંકિંચિ૦ પાર્શ્વનાથનું ચૈત્યવંદન૦ ખમા૦ લોગસ્સ૦ એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ૦ અન્નત્થ૦ તસ્સઉત્તરી૦ ઇરિયાવહી૦ ખમા૦ અવિધિ આશાતના૦

સવળા દેવવંદન :–સવળો વેષ પહેરીને કાજો લેવા સંબંધી ઇરિયાવહી કરવા, પછી સર્વ સાધુ સાધ્વી કપડો ચોલપટ્ટો મુહપત્તિ ઓઘાની એક દશી અને કંદોરાનો છેડો સોનાવણી અથવા ગોમૂત્રમાં બોળે. પછી ચૌમુખ બિંબ જ્યાં પધરાવવાના હોય ત્યાં કંકુ અને ચોખાના પાંચ સાથીઆ સવળા કરે, ધૂપ–દીપ કરે, પછી સંઘ સમક્ષ આઠ થુઇએ સવળા દેવ વાંદે, તેમાં સર્વ ઠેકાણે પાર્શ્વનાથનાં ચૈત્યવંદનો સંસારદાવા અને સ્નાતસ્યાની સ્તુતિઓ અને અજિત શાન્તિ સ્તવન રાગ કાઢ્યા વિના કહે. દેવ વાંદ્યા પછી ખમા૦ ઇચ્છા૦

—: હોરાયંત્ર :—

	રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
દિવસ હોરા	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ
	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ
	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત
	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ
	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ
	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
રાત્રિ હોરા	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ
	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત
	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ
	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ
	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત
	કાળ	ઉદ્વેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ

૭૮ $\frac{૨૯}{૪૮}$ શ્વાસોશ્વાસ (પ્રાણ)	૧ મિનિટ
૪૪૪૬ $\frac{૨૪૫૮}{૩૭૭૩}$ આવલી	૧ પ્રાણ
૧૭ $\frac{૧૩૯૫}{૩૭૭૩}$ ક્ષુલ્લકભવ	,,
૨૨ $\frac{૩૪}{૪૫}$,,	૧ સેકંડ
૧ $\frac{૮૯૩}{૨૮૮૦}$ શ્વાસોશ્વાસ	,,
૭ પ્રાણ	૧ સ્તોક
૭ સ્તોક	૧ લવ
૩૮ $\frac{૧}{૨}$ લવ	૧ ઘડી (૬ ક્ષણ)
૭૭ ,,	૧ મુહૂર્ત (૪૮ મિનિટ)
૩૭૭૩ શ્વાસોશ્વાસ	,, ,,
૬૫૫૩૬ ક્ષુલ્લકભવ	,, ,,
૧૬૭૭૭૨૧૬ આવલી	,, ,,
એકસમયન્યૂન મુહૂર્ત	૧ અંતર્મુહૂર્ત (ઉત્કૃષ્ટ)
બે સમય	,, (જઘન્ય)
૩૦ મુહૂર્ત	૧ અહોરાત્ર
૩૦ અહોરાત્રિ	૧ મહિનો
૬૦ અહોરાત્રિ	૧ ઋતુ
૩ ઋતુ	૧ અયન
૨ અયન	૧ વર્ષ
૮૪ લાખ વર્ષ	૧ પૂર્વાંગ
૮૪ લાખ પૂર્વાંગ	૧ પૂર્વ
૭૦ લાખ ૫૬ હજાર ક્રોડવર્ષ	,,
અસંખ્યાતા વર્ષ (પલ્યપ્રરૂપણાએ)	૧ પલ્યોપમ
૧૦ ક્રોડાક્રોડી પલ્યોપમ	૧ સાગરોપમ
૧૦ ,, સાગરોપમ	૧ ઉત્સર્પિણિ
૧૦ ,, ,,	૧ અવસર્પિણિ
૨૦ ,, ,,	૧ કાળચક્ર
અનંતા કાળચક્ર	૧ પુદ્ગલ પરાવર્તન.

વવગયમંગુલભાવે, તેહં વિઉલતવનિમ્મલસહાવે; નિરૂવમ-મહપ્પભાવે, થોસામિ સુદિટ્ઠસબ્ભાવે ગાહા (૨)

સવ્વદુક્ખપ્પસંતીણં,સવ્વપાવપ્પસંતિણં;સયા અજિઅસંતીણં, નમો અજિઅસંતીણં સિલોગો (૩)

અજિઅજિણ! સુહપ્પવત્તણં, તવ પુરિસુત્તમ! નામકિત્તણં; તહય ધિઈમઈપ્પવત્તણં; તવ ય જિણુત્તમસંતિ! કિત્તણં માગહિઆ (૪)

કિરિઆ વિહિ સંચિઅ કમ્મ કિલેસ વિમુક્ખયરં, અજિઅં નિચિઅં ચિ ગુણેહિં મહામુણિ સિદ્ધિગયં; અજિઅસ્સ ય સંતિ મહામુણિણો વિઅ સંતિકરં, સયયં મમ નિવ્વુઈકારણયં ચ નમં-સણયં આલિંગણયં (૫)

પુરિસા! જઇ દુક્ખવારણં, જઇ ય, વિમગ્ગહ મુક્ખકારણં; અજિઅં સંતિં ચ ભાવઓ, અભયકરે સરણં પવજ્જહા માગહિઆ (૬)

અરઈરઈ તિમિરવિરહિઅ મુવરયજરમરણં સુરઅસુરગરુલ ભુયગવઈપયયપણિવઈયં; અજિઅમહમવિ અ સુનયનયનિઉણમભયકરં, સરણ મુવસરિઅ ભુવિદિવિજ મહિઅં સયમમુવણમે સંગયયં (૭)

તં ચ જિણુત્તમમુત્તમ નિત્તમસત્તધરં, અજ્જવ. મદ્દવખંતિ-વિમુત્તિસમાહિનિહિં; સંતિકરં પણમામિ દમુત્તમતિત્થયરં, સંતિ મુણી મમ સંતિ સમાહિવરં દિસઉ સોવાણયં (૮)

સાવત્થિપુવ્વપત્થિવં ચ, વરહત્થિમત્થયપસત્થ વિચ્છિન્નસંથિયં, થિરસરિચ્છવચ્છં મયગલલીલાયમાણવરગંધહત્થિપત્થાણપત્થિયંસંથવા-રિહં; હત્થિહત્થબાહું ધંતકણગરૂઅગનિરૂવહયપિંજરં, પવરલક્ખણો-વચિઅ સોમચારૂરૂવં, સુઈસુહ મણાભિરામપરમરમણિજ્જવરદેવદુંદુ-ભિ નાયમહુરયરસુહગિરં વેઠ્ઠઓ (૯)

એવં તવબલવિઉલં, થુઅં મએ અજિઅસંતિ જિણ જુઅલં;
વવગયકમ્મરયમલં, ગઇં ગયં સાસયં વિઉલં. ગાહા (૩૫)

તં બહુગુણપ્પસાયં, મુક્ખસુહેણ પરમેણ અવિસાયં; નાસેઉ મે વિસાયં, કુણઉ અ પરિસાવિ અ પસાયં ગાહા (૩૬)

તં મોએઉ અ નંદિં, પાવેઉ અ નંદિસેણ મભિનંદિં;
પરિસાવિ અ સુહનંદિં, મમ ય દિસઉ સંજમે નંદિં ગાહા (૩૭)

પક્ખિઅ ચાઉમ્માસિઅ, સંવચ્છરિએ અવસ્સ ભણિઅવ્વો;
સોઅવ્વો સવ્વેહિં, ઉવસગ્ગનિવારણો એસો (૩૮)

જો પઢઇ જો અ નિસુણઇ, ઉભઓ કાલંપિ અજિઅસંતિથયં;
નહુ હુંતિ તસ્સ રોગા, પુવ્વુપ્પન્ના વિ નાસંતિ (૩૯)

જઇ ઇચ્છહ પરમપયં અહવા કિત્તિં સુવિત્થડં ભુવણે;તા તેલુક્કુદ્ધરણે, જિણવયણે આયરં કુણહ (૪૦)

—:બૃહચ્છાંતિ સ્તોત્ર:—

ભો ભો ભવ્યાઃ! શૃણુત વચનં પ્રસ્તુતં સર્વમેતદ્, યે યાત્રાયાં ત્રિભુવનગુરોરાર્હતા ભક્તિભાજઃ; તેષાં શાંતિર્ભવતુ ભવતામર્હદાદિ પ્રભાવાદારોગ્ય શ્રીધૃતિમતિકરી ક્લેશવિધ્વંસહેતુઃ! (૧)

ભો ભો ભવ્યલોકાઃ! ઇહ હિ ભરતૈરાવતવિદેહસંભવાનાં સમસ્તતીર્થકૃતાં જન્મન્યાસનપ્રકંપાનંતર મવધિના વિજ્ઞાય, સૌધર્માધિપતિઃ સુઘોષાઘંટાચાલનાનંતરં સકલસુરાસુરેન્દ્રૈઃસહ સમાગત્ય સવિનય મર્હદ્ભટ્ટારકં ગૃહીત્વા ગત્વા કનકાદ્રિશૃંગે, વિહિત જન્માભિષેકઃ શાંતિમુદ્ઘોષયતિ, યથા તતોઽહં કૃતાનુકારમિતિ કૃત્વા મહાજનો યેન ગતઃ સપંથાઃ, ઇતિ ભવ્યજનૈઃ સહ સમેત્ય, સ્નાત્રપીઠે સ્નાત્રં વિધાય શાંતિમુદ્ઘોષયામિ, તત્પૂજાયાત્રાસ્નાત્રાદિ મહોત્સવાનંતરમિતિ કૃત્વા કર્ણં દત્વા નિશમ્યતાં નિશમ્યતાં સ્વાહા (૨)

ૐ તુષ્ટિ પુષ્ટિ ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ માંગલ્યોત્સવાઃસદા પ્રાદુર્ભૂતાનિ, પાપાનિ શામ્યંતુ દુરિતાનિ; શત્રવઃ પરાઙ્મુખા ભવન્તુ સ્વાહા (૧૧)

શ્રીમતે શાંતિનાથાય, નમઃ શાંતિવિધાયિને; ત્રૈલોક્યસ્યાઽમરાધીશ, મુકુટાભ્યર્ચિતાંઘ્રયે (૧૨)

શાંતિઃ શાંતિકરઃ શ્રીમાન્, શાંતિં દિશતુ મે ગુરુઃ, શાંતિરેવ સદા તેષાં, યેષાં શાંતિર્ગૃહે ગૃહે. (૧૩) ઉન્મૃષ્ટ-રિષ્ટ દુષ્ટ, ગ્રહગતિ દુઃસ્વપ્ન દુર્નિમિત્તાદિ; સંપાદિત હિત સંપન્નામગ્રહણં જયતિ શાંતેઃ (૧૪) શ્રી સંઘ–જગજ્જનપદ રાજાધિપ રાજસન્નિવેશાનામ્, ગોષ્ઠિક-પુરમુખ્યાણાં, વ્યાહરણૈર્વ્યાહરેચ્છાંતિમ્ (૧૫)

શ્રીશ્રમણસંઘસ્ય શાંતિર્ભવતુ, શ્રીજનપદાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રીરાજાધિપાનાં શાંતિર્ભવતુ,શ્રીરાજસન્નિવેશાનાં શાંતિર્ભવતુ,શ્રી ગોષ્ઠિકાનાં શાંતિર્ભવતુ,શ્રી પૌરમુખ્યાણાં શાંતિર્ભવતુ,શ્રી પૌરજનસ્ય શાંતિર્ભવતુ, શ્રી બ્રહ્મલોકસ્ય શાંતિર્ભવતુ,ૐ સ્વાહા ૐ સ્વાહા ૐ શ્રી પાર્શ્વનાથાય સ્વાહા, એષા શાંતિઃ પ્રતિષ્ઠાયાત્રા સ્નાત્રાદ્યવસાનેષુ શાંતિકલશં ગૃહીત્વા કુંકુમ ચંદન કર્પૂરાગરુ ધૂપવાસ કુસુમાંજલિસમેતઃ, સ્નાત્ર ચતુષ્કિકાયાં શ્રીસંઘસમેતઃ શુચિશુચિવપુઃ પુષ્પવસ્ત્રચંદનાભરણાલંકૃતઃ પુષ્પમાલાં કંઠે કૃત્વા શાંતિમુદ્ઘોષયિત્વા શાંતિપાનીયં મસ્તકે દાતવ્યમિતિ (૧૬)

નૃત્યન્તિ નૃત્યં મણિપુષ્પવર્ષં, સૃજન્તિ, ગાયન્તિ, ચ મંગલાનિ; સ્તોત્રાણિ ગોત્રાણિ પઠન્તિ મંત્રાન્,કલ્યાણભાજો હિ જિનાભિષેકે (૧૭)

શિવમસ્તુ સર્વજગતઃ, પરહિત નિરતા ભવન્તુ ભૂતગણાઃ; દોષાઃ પ્રયાન્તુ નાશં. સર્વત્ર સુખીભવતુ લોકઃ (૧૮)

અહં તિત્થયરમાયા, સિવાદેવી તુમ્હ નયરનિવાસિની; અમ્હ સિવં તુમ્હ સિવં, અસિવોવસમં સિવં ભવતુ સ્વાહા (૧૯)

ઉપસર્ગાઃ ક્ષયં યાન્તિ, છિદ્યન્તે વિઘ્નવલ્લયઃ; મનઃ પ્રસન્નતામેતિ, પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે (૨૦)

સર્વમંગલમાંગલ્યં, સર્વકલ્યાણકારણમ્. પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ (૨૧)